

K 13595
2

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

சென்னைப் பேரகாட்சி

வயல்கள்
பொருளாதாரம்

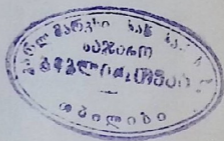
8899621-1 [ს/ს] 01/12/20

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

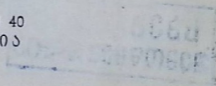
გადაეჭიონ ვაგონი

საქართველო

K 13.595
2

19 თბილისი 40
ვაგონი

არრა გინდა-რა კაცს იმის მეტი!
არის სიმღერა ქვეყნად ისეთი,
რომ მიატარებს მარადისობა
გენიის გზებით მოგიზგიზეთი.
მასში გაშლილა ფიანდაზობა:
სჯერა ძმას ძმობა, სჯერა დას დობა,
მის ძარღვებში დულს მღელვარე სისხლი,
და მარადისი ახალგაზრდობა.
მისი წაქცევა თუ უნდა დემონს,
თვით მიეცემა სიკვდილის კდემას,
ფხიზელი, მხნე და ალლომახვილი
პოეტის გული განაგრძობს ცემას.
წარვლიან წელნი. მოვა სხვა ხანა,
და იმ სიმღერით, იმ გმირთა თანა
იბრძვის, წინ იწევს და ძლიერდება
ზეშთაგონებით სავსე ქვეყანა.
საუკუნეთა არმომრიდების,
პოეტი ღირსი არის დიდების.
მიემსახურა კაცობრიობას,
მან მთები დასდგა მარგალიტების;

ხალხი არჩია წმინდათა-წმიდათ,
მასში წრფელ გრძნობებს აგზნებდა დიდათ.
მან უმაღლესი მისწრაფებანი
გასდო მომავლის გზადა და ხიდათ,
დაე, დღე იყოს შიშველ-ტიტველი,
მრავალთა დარდის გულით მზიდველი,
მხოლოდ სიმართლის აღიარებით
იმარჯვებს ჩანგი მოუსყიდველი.
ის არ უკრთოდა მტარვალთა ყეფას,
ის წყვედიადისას ხევდა მეფობას,
მედგრად, უშიშრად განაცხადებდა
ხალხის ჩაგვრას და უუფლებობას.
ხალხის რჩეულის ხმა, პოეზია!
დასაბამიდან მკვიდრი ფესვია —
ის უყვართ, ხალხის სიყვარული კი,
ყოველ ჯილდოზე უმაღლესია!
გულიდან მოხეთქს ხმა დაძაბული,
და უსმენს ხალხი სულგანაბული,
რომ შემდეგ ერთხმად გაიმეოროს
როგორც თავისი ხმა გულდაგული.
უბრალო, ნათელ ჰანგთა ბუნება,
მარად გარემოს ეხმაურება,
მასში ცხოვრება ცოცხალთა ძალთა
არასოდეს არ დაიბურება. -
აქ ჩივის კაცის თრგუნვილი სული,
და შებორკილი მისი სხეული,
შეგნება ამაყ, უკვდავ უფლებათ,

შურისძიებად გადაქცეული.
 აქ აღტაცება მოისმის ბრძოლის
 და გამარჯვებულ იმედთა ქროლის,
 მასშია სული ყოველ ქვეყნიურ
 სიხარულისა და ფიქრთ მოწოდის.
 მასში წადილი არის ნათესი
 და გულის თქმები უდიადესი,
 მასში ბრწყინვალე ოცნება დაჰქრის,
 მასში მომავლის არის აღერსი.
 ხალხთ ბაგეებში მღერა მგზნობელი,
 სტიქიურ ძალის ხდება მფლობელი,
 იგი მწვერალთა ნიაღვრის მსგავსად
 მოგრგვინავს ლალი და ულმობელი.
 მოდის მრისხანე ხმათა მომრგავი
 თავისუფალი, მძაფრი, მბორგავი,
 მოდის მქუხარე და ბობოქარი,
 მხნე, მღელვარე და შეუბორკავი.
 ცხარე და ფიცხი ჰანგი მთაგორის,
 ტალღები სცნობენ ერთიმეორეს,
 გზას მიიკაფავს ძალის-ძალათი
 მრისხანე ხევთა და კლდეთა შორის.
 დაუცხრომელი ღვარი ღვარებად
 ექსტაზით მძაფრად მიეჩქარება.
 ქვებს ეხეთქება და ჩანჩქერებად
 მშობლიურ არეს გადაფარება,
 ასე, სიმღერის მიდის დიდება;
 არ შეიძლება, არ დაიდება

ზავი; სტიქიამ არ იცის ზავის
 დაშოშმინება და დამშვიდება.
 ასეთი იყო ჩვენთვის აკაკი;
 არ ეკარება მის მღერას ჟანგი.
 იგი იტაცებს ადამიანთ გულს:
 ავსწიოთ მაღლა პოეტის ჩანგი.

დაბურულ ტყის იქით, გაღმა
 ველზე ვიწექ მე გულაღმა,
 ზმანებაში წამიყვანა
 ნშენენიერმა ძველმა ბაღმა.
 ოცნებები გამატანა
 საქართველოს გზათა თანა,
 ლურჯ ზეცის ქვეშ მიმელულა
 და, აი, რა დამეზმანა:
 მუხას ადგა ოქრო მთვარის
 და სიმშვიდით ყველგან არის,
 უბოლოო მყუდროება
 ზეცის, მიწის და მდინარის;
 არ აშფოთებს სოფელს ღმერთი,
 არ შეარხევს ტოტი ქარის.
 ცხენოსანი მხოლოდ ერთი
 გვიანი გზით მოიჩქარის.
 აუარა რა ტყეს გვერდი,
 გაიარა ფერდზე ფერდი,
 ძირს ჩამოხტა ცხენოსანი
 სად მოლია, ვით ხავერდი.

მწყურვალე ყელს გაისველებს
 ცხენოსანი იგი ერთი,
 და მშობლიურ მინდორ-ველებს
 გადასძახის: „ალავერდი!“
 ალავერდი—შორი-შორი,
 იმეორებს მთა და გორი,
 ალავერდი!—უბასუხებს
 ხეობა და ველ-მინდორი.
 ალავერდი!—აგრიალდა
 აქედან კლდე, იქით წნორი.
 ალავერდი!—ისმის წყალთა
 მდინარების ხმათა ტბორი.
 უფრო გაკრთა შუქი მთვარის,
 და მღვიძარე ფრთისქვეშ არის,
 დაირღვა რა მყუდროება
 ზეცის, მიწის და მდინარის.
 ალავერდი—ალავერდი!
 იმეორებს ტოტი ქარის,
 ცხენოსანი იგი ერთი
 მუხას უცქერს და შეჰხარის:
 „დიდებული და მაგარი,
 ცად ასულა შენი მხარი,
 მძლავრადა სდგას, მტკიცედა სდგას,
 უმაგრესთა ფესვთა მყარი.
 ვინ დიდება მარადისი
 და გულისხმა საოცარი,
 საიდუმლო იცნოს მისი?

ბაგეებს სდევს ძნელი კარი.
 რალაც ვრცელი, იღუმალი
 შენ გამსახურებს ძალთა-ძალი.
 უხილავი უკვდავება,
 მეუფება მრავალთვალის,
 როგორა სცნოს კაცის სისხლმა
 აქ ქვა-ქვას რომ დაადულა
 რა დიდება იგულისხმა?
 მითხარ, მუხა, დიდო მუხა!
 მსვლელობათა დიდთა მჩენი
 მიდიოდნენ დღენი, თვენი,
 ჟამი გაჰქრა, კაცნი წაჰყვნენ...
 სად? ვერა სცნობს დანარჩენნი,
 ბევრი მოდგმა გადაშენდა
 დამნგრეველი, გინდა მშენი,
 მაგრამ განა მტერთა შენთა
 საიდუმლო უთხრან შენი?
 რაც იმედი ციდან-ცამდე
 იხილე და განიწადე,
 რაც მზის დასვლა და ამოსვლა
 შეიგრძენ და განიცადე,
 რა ჭაობი და რა გუბე,
 საუკუნის ხანისამდე...
 მაინც დიდი ხარ მეუფე..
 გამარჯვება განიმზადე.
 შემოსილო ერთ დროს ღრუბლით,
 გეხვევოდა მარად მუმლი.

იარებით დაიფარა
 შენი მკერდი, შენი შუბლი.
 იყო საშინელი წამი,
 გამყინველი როგორც შხამი,
 როცა სული უდაბნოა,
 და არა სჩანს ზეცის ნამი.
 არ არსებობს გაღიმება
 არც ჩემდამი, არც თქვენდამი...
 ო, სიმებო! ო, სიმებო!
 ხომ გიგრძენიათ თქვენ ეს წამი!
 რა კარგია, ქნარო, მაშინ,
 სადმე ველად, სადმე მთაში.
 იქ, სადაც სდგას ძველი მუხა,
 სად ფოთლების ისმის ტაში.
 უნდა იქნას სიხარული
 გაზაფხულის მზიურ თქმაში;
 მოვლენილა იქ ქალწული,
 ყვავილების ეშხით თმაში,
 და იქ სულის ახალ ვარდებს
 ქარი შენს ხმას შეუფარდებს,
 ისმენ ახალ მელოდიებს,
 და შენაც ჟღერ, როგორც გმართებს,
 როს ქალწული გაწვდის იებს
 და ოცნება განავარდებს.
 ო, ქალწული მთისა შორის
 ძვირად ჩნდება კაცთა შორის,
 ის არ მოდის, იგი ჩნდება

როგორც სუნთქვა სხვა მეორის.
 იგი ისვრის ვარდებს მზიანს,
 და შეენებას ამ მთაგორის
 უწოდებენ პოეზიას —
 უმაღლესთა თანასწორისს.
 იგი გზაა და ციმციმი —
 და მის ქნარზე ბევრი სიმი
 სიცოცხლეა, თუ არ გაწყდა
 ტლანქი ხელით დანამძიმი.
 ო, ბრალია თუ ქვეყანას
 დასხლტა პოეზიის ღიმი,
 მისი ბრძოლა, მისი ნანა,
 მისი ლხინი და ნადიმი.
 ვერც ეს ჩრდილი, მუხის ჩრდილი,
 ვერც ფიქრები მის ქვეშ ზრდილი,
 გაუძლებდენ ბობოქარ წლებს
 მძლავრი, ტოტებ-გადაწვდილი.
 ლურჯი ზეცა, ლურჯი მთები,
 და ეგ ლამე ფერ-მიხდილი.
 მე ვიგონებ გარდამავალს,
 ამ ლამეებს მრავალთ-მრავალს,
 როცა მტერი მოგისპობდა
 ყოველნაირ გამოსავალს.
 მაგრამ შენ რას გაყვედრიდენ
 ან რა შეელას, ანუ რა ვალს?
 ჰკითხე მეხს და ჰკითხე გრიგალს
 შენს მწარე თავ გადასავალს.

შენ ნუ გინდა, არც გაგონებ,
 უგზოობას, მწარე ღარებს.
 დიდი ხნიდან შენზე ფიქრი
 ამ არეზე დამატარებს.
 მშრომელად მქნის, მეღროშედ მქნის
 და შემოქმედს დამადარებს,
 არ გადამჩეხს, არ გადმისვრის
 ბევრჯერ გამიდარისდარებს!
 ალავერდი, ალავერდი! —
 იმეორებს ტოტი ქარის.
 ცხენოსანი იგი ერთი
 კვლავ სწრაფი გზით მიიჩქარის,

ცაზე ღრუბელთ კრებულია,
მთები გაწითლებულია.
მზე შუა-ცას გადასცილდა,
გადაშუადლებულია.

მზე დაბლა სცემს სხივებს ცერად
 და ირიბად, აღმაცერად
 მოცახცახე-მოელვარე
 ჰაერს ფერავს ოქროს ფერად.
 ხშირ ფოთლებში და ნიაფში
 გზა გამოდის სოფლის თავში,
 მიიხვევა, მოიხვევა,
 და პირდაპირ მიდის მთაში.
 იმ გზით-ისევ სხივოსანი,
 როგორც მგზავრი და მგოსანი

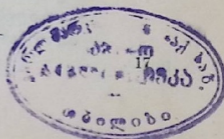
მხნე სიმღერით—ისევ იმ გზით,
 ეშურება ცხენოსანი.
 გამოხედვა გულდამწვარი
 თვალთა ღამე და ხანძარი,
 მოშავო და ქარდაკრული,
 მისი სახე მზით დამწვარი —
 მოწმობენ რომ ნაირ-ნაირს
 კარგად იცნობს ის მთის ჰაერს,
 როგორც ბილიკს — მონადირე,
 როგორც ლალი მწყემსი — შაირს.
 მზე აცხუნებს, კიდით-კიდე.
 ღრუბლის რიდე — მსუბუქ მჭიდე.
 ჰორიზონტით ზენიტამდე
 სითბო არის და სიმშვიდე.
 და ლამაზ გზის ორივე მხარეს,
 როგორც სიზმარს ყვავილ-ნარეგს,
 მოჭფენია აყვაება
 აკაციებს მონარნარეს,
 მათ თეთრსა და სურნელ მტევნებს
 მოქანავეთ, ვით შადრევენებს,
 დღე მზით მოზუზუნე ფუტკრებს,
 და ნაზ პეპლებს მიაღვენებს.
 და ლითონის ცივი ბზინვით
 აბრეშუმის ქსოვილივით
 სივრცე გადაჭიმულია
 სახნავე-სათეს ველთ ლივლივით.
 და გზის ყოველ ხვეულებით,

თითქო რალაც გრძნეულებით
შეიცვლება სახეობა
ხედით, ნაკვთით, ხვეულებით.
თითქო რალაც მანქანებით
უეცარი დაქანებით
სხვაა სახე და იერი,
ვინემ იყო დახანებით.
და იცვლება, და იცვლება
რისი ცვლაც კი შეიძლება,
არე-მარე, გარეგნობა,
მონათება, შენისლება.
თვითეული ჯაჭვი მთისა
წვეტი ყოველ მწვერვალისა,
თვითეული გამოჩენა
ბორცვისა და გორაკისა—
თვით ხეობა, თვითონ ველი,
ხე ყოველი, ტყე ყოველი
აჩვენებს თუ რანაირად
უხვია და უღვეელი,
რა ვრცელია და ძლიერი,
დიდებულდი, მშვენიერი,
უბოლოო, მრავალფერი,
განათება და ელფერი.
ისინი ხან უზარმაზარს
მოჩენებით ჰგვანან ტაძარს,
როცა მიღულებულ შუქში
მოიკიდებს ცეცხლი ნაცარს.

ისინი ხან — ზვინებია
 ქარს რომ მიუძინებია,
 ოქროს ნისლში უხვევია
 და ქედს მიუცილებია.
 ისინი მზეს სწყურდებიან,
 ჩუმად გამოცურდებიან,
 შეთბებიან, გზას იცვლიან
 და ქედს დაუბრუნდებიან.
 ზოგი, როცა მზით ღვივდება,
 შორით ამოტივტივდება,
 აენტება, გაბრწყინდება
 და სადღაც შორს გაცივდება.
 მრავალნი გზის პირებიან
 ნისლში ჩაიძირებიან,
 ინთქმებიან თითქო სადღაც,
 და კვლავ მოიმზირებიან.
 ან და, ეხლა, მზად არიან,
 რომ ღველფიან-ლადარიან
 ჰაეროვან ბურუსებში
 ელვარება გადარიონ.
 მზად არიან შუქი ანდონ
 მიიფანტონ, მოიფანტონ,
 მზის ჩასვლაში შეერიონ,
 მტრედისფერად გაილანდონ.
 ხან იიან-ვარდებიან
 გზებით მიიმართებიან,
 ცაში კლდოვან მწერვალებად

გლექტერებად შყარდებიან.
 როგორც ლანდი ამოების,
 ლანდი ამ მიდამოების,
 ცის უღრმესი შებინდების
 ლურჯი ასალამოების,
 ხან კაშკაშა რამე ქალი,
 ხან ბრწყინვალე რამე ბალი.
 ამწვანებულ ხვეულების
 და ქედების იალალი;
 ტრიალ მინდვრად, სად უხვია
 ყვავილები ანუ ღვია
 ფართო გზისგან ბილიკისკენ
 ცხენოსანმა გადუხვია.
 ბილიკი იქ იკარგება,
 სად მთის ძირი იკარგება.
 ლამაზ ტბასთან არე-მარე
 მთებით შემოისარკება.
 დროა ყოფნის, დროა გრძნობის,
 მხურვალე დრო ხალისთ ცნობის
 ცხარე მხურვალეების დროა,
 ცხარე დროა ყვავილობის.
 აქ ფოთლები თრთიან წაბლის.
 სუნით ნექტარის და თაფლის
 გაჟღენთილა მწვერვალი მთის,
 ქედმაღლისა და თავმდაბლის.
 აი, უცხო დედოფალი
 მთების მშვენიერი თვალი—

13.595
 2

ეს ყვითელი ზამბახია --
 და ისეთი ტან-მაღალი,
 რომ თვით კაცი ცხენიანი,
 თვით მაღალი და მხრიანი,
 შიგ არა სჩანს არსაიდან,
 ტყუა ზამბახებიანი.
 თითქო იბძვრის გარემონი
 და დაჰკარგა ველმა გონი.
 თვალის მომჭრელ სიწითლითა
 გადაშლილან ყაყაჩონი.
 ისინი თვალთ იალებენ
 გიზგიზებენ, პრიალებენ,
 იწვიან და იგზნებიან
 თრთიან, მიმოშრიალებენ.
 ისინი ხმით ხმაურობენ —
 არა, არ-აქაურობენ,
 ზეიმობენ, მოილხენენ,
 უცხოდ დღესასწაულობენ.
 რა ძვირფასი ფერებია,
 რა ნარნარი ჩქერებია,
 მოძრაობენ იმნაირად,
 თითქო სულიერებია!
 რამდენია ვარდთა ჩენა,
 ფერთა დენა, ჩრდილთა ფრენა,
 თეთრისა და ვარდისფერი
 გვირილების მიმოფენა.
 ისინი ნაზ და ქნარიან,

სიხარულის ტყვედ არიან,
 თითქო ლალად იცინიან,
 ზაფხულის დღეს შეჭხარიან.
 და სიცილი, რომლის დროსაც
 ელულება მნათი სოსანს,
 რაღაც წყნარი აღტაცება
 ეღინება სკაბიოზას.
 რა სინაზით ელავს ველად
 ლილისფერი მაჩიტელა.
 დაუხრია კლდისკენ თავი
 და სიზმრებში შედის ნელა.
 მუქ-ვარდისფერ დენით მიდის,
 მიხაკები ველის დიდის,
 სუნთქვა თეთრის ლილილოსი.
 ხედვა ლურჯი აკონიტის.
 ფოთოლთ ჟღერა, წამთაჭერა,
 თითქო სჯერა და არც სჯერა.
 ყვავილობის აღტაცებას
 მისცემია ფერა-ფერა.

ჩადიოდა მზე. და ფონი
 იყო ცეცხლით განაჟონი.
 ეხვეოდა მშობლიურ მთებს
 ვარდისფერი დაფიონი,
 ეხვეოდა არე-მარეს,
 ყვავილებით რთავდა მხარეს,

რათა გამოსალმებოდა
 ამ საღამოს მოეღვარეს.
 ეხვეოდა მთების ქანებს
 და ხეობებს მუქს და მწვანეს,
 რათა მალე შერეოდა,
 ღამეთა ლურჯ ოკეანეს.
 ცხენოსანი ხედავს დაბას,
 ძირს დაცემულს, როგორც დაფას,
 აუწერელ სილამაზეს,
 მწვენიერსა და ძვირ-საფასს.
 მწვანე ხეობაში შეთენილს,
 ტყიან მთებით შემოფენილს
 მაღალ მთებით, რომელთ მხრები,
 ნისლს სწვდებოდა ცად აწვდენილს.
 ცხენოსანის გულს მზე მოხვდა!
 თითქო სულ სხვა ქვეყნად მოხვდა.
 მიცემული გაოცებას,
 ცხენით იგი გზად გადმოხტა.
 სულ სხვა მხარე, სულ სხვა ჰუნე,
 სულ სხვა გვარი საუკუნე,
 სულ სხვა ხანა წუთი სოფლის,
 ახლით გრძნობით მოღუღუნე.
 დაფენიან ველს სახლები,
 უძველესის განახლებით,
 უბუხრო და უფანჯარო,
 შავი ბოლის თანახლებით.
 მიწურს ხურავს ზემო ბანი

1. —

ნახევრადქვის, ნახევრად ხის
 სულ უბრალო შენობანი.
 დაბა მორჩა მუშაობას—
 დღისას ამბობს უშავობას,
 მუშაობას— რაკი მორჩა,
 რა სჯის მოპირქეშაობას?
 და ეძახის გორას — გორი,
 წკრიალა ხმით—მინასწორი,
 ერთუროს გაეხმაურება
 ის გომბორი და კახორი,
 რომ საუბრით, მოგონებით
 სიტყვის სიტყვად მიკონებით
 თითქო, ძველის ძველი წიგნის,
 გამოცოცხლდა სტრიქონები!
 ამ მივარდნილ და შორ კუთხეს,
 თითქოს უხსოვარ დროს უთხრეს,
 ძველ მწიგნობრულ ენაზე რომ
 ისაუბრონ. ეს აკუთვნეს
 და თითქო დრო მთლად გაჩერდა,
 უცნაურ ხალხს დააჩერდა,
 ნახა თვისივე საოცრება,
 გაჩერდა დრო, და დაჯერდა.

მზე უფრო ძირს ეშვებოდა,
 მზე ჰქრებოდა, ხმა წყდებოდა,
 არე-მარეს მხოლოდ ჩქარი
 მდინარის ხმა აწყდებოდა.

და ჯერ ისევ ნათელ ცაზე
სად სევდაა და სინაზე.
ეხლა სულ სხვა გახსენების
ამოიჭრა სილამაზე.

ამოვიდა ქიმ-ელვარე
და ბეწვივით წვრილი მთვარე.
საიდანდაც სიმღერის ხმა
გამოისმა მგრძნობიარე.
ვიღაც დადის, თვალს აცეცებს
და საყვარლის საფლავს ეძებს.
ვერ ნახულობს ძვირფასს საფლავს
და ეს კი დარდს უორკეცებს.
გამქრალიყო, წასულიყო,
მშვენიერი ის სულიყო,
მხოლოდ მთვარე ანათებდა,
რადგანაც მზე ჩასულიყო.

სულ! სულიყო! ყველგან წვდება—
რა ნაბიჯიც გადიდგმება.
თვით ხევსურის სოფელშიაც,
სული სულიკოსი გვხვდება.
სიჩუმეში მიწურები —
ჰანგს უსმენენ მოწყურებით,
თითქო შორით წკრიალი ხმით
ხმაურობენ ჩონგურები.
— აჰ, სიზმარი მეგონება
ძველი ჰანგის გაგონება,

მსიამოვნობს იგი მარად,
 როგორც კარგი მოგონება.
 ჰანგი იგი—დიდ წვაშია,
 იგი თითქო ტანჯვაშია,
 მისი დიდი გრძნეულების
 ძალა ჯადო-სიტყვაშია.
 მსიამოვნობს და მგონია
 არცა მაქვს და არც მქონია
 გრძნობა მეტი, უფრო, რასაც
 ეწოდება ჰარმონია.

მასში ისმის დამდაღველი
 ძველი დარდი და ნალველი,
 ვნებიანი მწუხარება
 ჰანგი სევდის ამსახველი.
 კაეშანი, სევდა, ურვა,
 გულმომწყველი ბედით მდურვა,
 გატეხილი გულის—ოხვრა,
 ყოფნა რომ არ მოისურვა.
 მასში თრთის და ცამდი ადის
 მოწყურება სიდიადის,
 რაღაც დიდის და მაღალის,
 რაღაც კარგის, იშვიათის.

აწ არ დარდობს, პირ-მცინარებს,
 კი არ მოდის, მომდინარებს,
 და ნაზის თან აქლერებით

ჩანგურს უთანაბრებს ქნარებს.
 ძალა იძვრის იმა ხმისგან,
 მოქმედება მოდის მისგან,
 ის სულს განათავისუფლებს
 ძნელს, დამჩაგვრელ სიმძიმისგან.
 იგი ხმაა, ხმა ქართული,
 ხან ღრმა, ხანაც არართული,
 სულიერი ცხოვრებისა
 მორევშია გადართული.
 განსაზღვრულით ცხოვრობს გრძნობით,
 მაგრამ მთელის აღნაგობით
 გულისყურით სწვდება განცდებს,
 მთელი თავის არსებობით.
 — უსათუოდ, რა თქმა უნდა,
 სპილენძისა იყოს თუნდა—
 ჩონგურების ამ ნაზ სიმში
 ხალხის გული აგუგუნდა.
 აგუგუნდა უშვალობით,
 მაგრამ უცვლელ აღმავლობით
 თანაშემოქმედებითი,
 მგოსნისადმი წრფელი გრძნობით.
 რაა თხოვნა და ხვეწილი?
 ხალხი მარად დახვეწილი
 ჩანგის დამფასებელია:
 ხმა არა სურს შელეწილი.
 თვით ფაქიზი, მცოდნე, ნაზი
 არის და მით იცის ფასი,

რომელია ხელოვანი,
 და რომელი ყომარბაზი.
 ხალხი იცნობს იმ სამყაროს,
 ვერვინ რომ ვერ გააქაროს.
 არ გაბედოს, არავინ ხალხს
 სიყალბე არ გააქაროს!
 ის სიმრუდეს ვერ აიტანს,
 ვერ მოითმენს ჩიხს და მითანს,
 მისთვის ემსახურებიან
 მისთვის უწოდებენ ტიტანს!
 და სად გრძნობათ ნაკადული,
 მართლად არის დახატული,
 გრძნობა ადამიანური,
 და კაცური სიქადული,
 ხალხი მას არ მიატოვებს,
 და პოეტი მარად ჰპოვებს
 უგულწრფელეს თანაგრძნობას,
 სიტბოსა და სიახლოვეს.
 თვით აკაკი წერეთელი,
 რომლის სიხარული მთელი
 იყო მხოლოდ პოეზიის,
 ვით სამშობლოს, გრძნობა წრფელი,
 ამბობდა რომ ნაზი წყარო,
 პოეზიით სამდინარო
 არის ხალხის ძლიერ სულის
 ანკარა და ღრმა სამყარო.

ჰანგი შესწყდა. ხმა დახანდა.
 შთლად დაბნელდა. მილად დაღამდა.
 ცაზე ვარსკვლავების გუნდი
 აენტო და აკამკამდა.
 ვარსკვლავთაგან გათეთრების,
 უმაღლესი კათედრების,
 სილუეტად აღიმართნენ
 ხრამიანი მკერდნი მთების.
 რა სივრცეა, რა შვენება,
 როგორც თეთრი მოჩვენება
 ასკილების მაღალ ბუჩქებს
 დაფარფატებს მოსვენება.
 მათ ყვავილთა ფერად ნართებს.
 რომ სწყდებიან ია-ვარდებს,
 ტკბილსა და ნაზ სურნელებას —
 მოსს ნიაფი ანაფარდებს.
 და ყვავილთა სუნთან ერთად
 მორონინე მასთან გვერდით —
 ხმოვანება ჩონგურისა
 კვლავ გაისმის შემაერთად.
 და იგი ხმა საედემო,
 მეოცნება და მოკდემო,
 წყნარი ტონით, სევდიანად
 იძახოდა: თავო ჩემო!
 გარკვეული და სხარტული
 იყო იგი ხმა ქართული.
 ყოვლი სიტყვა მოისმოდა

მკაფიო და გამართული.
 ძნელი არის ოდეს ჯავრი
 გულს აწვება რამე მძლავრი,
 როს ბედი არ გიწერია,
 როს მტერია თანამგზავრი...
 ვით უსაზღვრო მწუხარებას
 ულევ ცრემლთა მდუღარებას,
 მოარხევდა „თავო ჩემო“
 სევდის გაუშუქარებას,
 ვარაშს რასმეს და გულსაკლავს
 ფერმოდრუბლულ ბედის ვარსკვლავს
 წუხილს უბედურებისას,
 ნაღველსა და ვაი-ვაგლახს.
 თუქო მწარე სიყვარული
 მოსკდა გულით გაბზარულით,
 ის ჩივილი, ის გოდება,
 იგი კვნესა-სინანული.
 მხოლოდ, ვარაშს მიცემული,
 ამაყი და წრფელი გული,
 დაცემას არ ნებდებოდა,
 და არც მთელდებოდა წყლული.
 გული, რაკი გაიბზარა,
 ჰკვდებოდა და ჟღერდა ქნარად,
 მოდიოდა მუსიკის ხმით,
 შურისგების მძლე მუქარად.
 ჰკვდებოდა, და ჩქეფდა ხმებით
 მომაკვდავის ძლიერებით—

მოდიოდა ეს მუქარა —
 და სუნთქავდა უკვდავებით!
 რა ლამაზი სიმღერაა!
 მთელი ცაა, მთელი ზღვაა,
 მაგრამ მეტად, მეტისმეტად
 ნაღვლიანი სიმღერაა.
 ეს ნაღველი ძველი ტოტის,
 წარსულისგან მოდის, მოდის.
 წარსულ მწუხრით — ცისკარამდის,
 და ცისკრიდან საღამომდის.
 ო, ეს ლექსი-ბედისწერა,
 იმ ხნიდან რაც დაიწერა
 გახდა ხალხის კუთვნილება,
 საარსებო გულისძგერა.
 იგი იცნობს მის რაობას
 და გადასცემს სხვა თაობას,
 რადგან სწორად გამოხატავს
 მისი გულის მოძრაობას.
 მძლავრია ეს მუქარება,
 ჩვენია — არ — უკარება.
 რისთვის, მაინც, გვჭირდება ჩვენ
 იმ წარსულის მწუხარება?
 ო, გვჭირდება! ყველა გეტყვით.
 ის გვჭირდება მის მიხედვით,
 თუ რა გრძნობას გამოხატავს
 თავის დარდით, თავის სევდით.
 მას შეგნება უნდა მტკიცედ,

მომავალის ხმით და ფიცით.

ფასი თანადროულობის

ჩვენ წარსულის ცოდნით ვიცით.

და ძველი ხმის ამოდებით

მოქარგულით, ვით ნოხებით,

დღე მდიდრდება და წინ იწევს

სწავლის დიდის მეოხებით.

წყნარი ღამე იდგა სოფლად,

რაღაც ფარულ თანამგრძობლად

ქალების და კაცების ხმა

მოისმოდა სულ მახლობლად.

თითქო უცებ დაიბადა

სიახლოვეს იმა ხმათა.

ზე-ავარდა ცეცხლის ალი

და ხეები გაანათა.

და უცნობი ზრდილი ხმითა,

მისალმებით, მხნედ მივიდა

ჯგუფთან, აღზე გალანდულთან,

მძლავრი ცეცხლის ლივლივითა.

იქ ქალები იდგნენ, მთელი

დაეფარათ თითქო ველი.

მათ მოსავედათ ფერად მუქი

მოქარგული ტანთსაცმელი.

ბროლ-ლიკილა ესხათ ხშირი,

შინ ნაქსოვი ხელით, ძვირი.

მშვენიერად მოქარგული

კალთები და გულისპირი.

ახარებდათ მათ დღეები,
 ეს ხეები, ეს ტყეები.
 და შვენოდათ მკაცრი, მტკიცე,
 და სანდომი სახეები.
 მამაკაცებს ეცვათ გარე
 ჩოხა მრავალ-ნაომარი.
 ჩოხის ზურგზე და მხრებზედაც
 დახატული იყო ჯვარი.
 რაინდული, მალზე-მალი,
 თითქო მტერს ეძებდა თვალი,
 ბევრს იმათგანს თან დაჰქონდა
 მუზარადი და ფარ-ხმალი.
 იგი უცხო მოყმე ვითა
 მზნედ მისვლას არ მოერიდა.
 ხევსურები მომსვლელს შეხვდნენ
 კეთილგანწყობილებითა.
 მეგობრულად დასდევს ფარი,
 წამოიწყეს საუბარი.
 და აღმოჩნდა, რომ აკაკი
 არის მათი მეგობარი.
 მთელ ხევსურეთს—მზიან ჩრდილებს,
 სიბერეს და სიყმაწვილეს,
 მზადებაა, ესწრაფვიან,
 რომ დაესწრონ იუბილეს.
 — ჩვენ ვისზე რა ნაკლები ვართ,
 საქართველოს შვილები ვართ,
 იმ ჩვენ ქალაქ ტფილისშია

გეახლებით, ვით გხლებივართ.
 — მასზედა ვართ, განა სხვადა —
 აქ მოხუცმა განაცხადა —
 ჯერ ღარიბად ცეხოვრობთ ისევ,
 უბრალონი ვართ და სადა,
 მაგრამ ჩვენი ბავშვები-კი,
 ვით ახალი სჯობს წეს-რიგი,
 სწავლას მიესწრაფებიან,
 სწავლისკენ აქვთ თადარიგი:
 მათ ნიჭი აქვთ. გზა უვარგათ,
 იცხოვრებენ ძლიერ კარგად,
 თუ სიმხნე არ დაელიათ,
 თუ ძალა არ დაეკარგათ!
 ვიდლესასწაულებთ ყმანი
 აკაკის დღეს ჩვენ ყველანი,
 არ ვახსენოთ, არ იქნება
 ის კალამი და მელანი.
 ძლიერ კარგი იყო კაცი,
 მსგავსს ბევრს ვეღარ ვნახავთ აწი.
 ხალხისათვის თავდადებას
 ქადაგებდა გულ-მამაცი.
 თვით მინახავს იგი ტფილისს.
 ერთხელ შუა ზაფხულს, ივლისს,
 ქალაქშია წაველ. ჩემთან
 იყო ჩემი შვილიშვილიც.
 გზად, მოხუცმა გაგვაჩერა,
 თვით სალამი მოგვცა ჯერა,

შემდეგ ჩვენი გამოძიება
 ამბავი და ბედისწერა.
 როგორა ვართ, ვფიქრობთ რასა,
 როგორ ვაწყობთ ცხოვრებასა,
 გვირჩია რომ ბარისათვის
 ბევრ რამეში მიგვებაძა.
 გზად საუბრით წამიყოლა,
 მითხრა: ყოფნა არის ბრძოლა,
 უსწავლელი დამარცხდება,
 თქვენთვის საჭიროა სკოლა.
 მაშინა კი, სწორე გითხრა,
 მეც იგივე გავიფიქრე.
 ვუთხარი მას, რომ ამისთვის
 საჭიროა ზღვა-სიმდიდრე.
 მალე ომი ატყდა. მალე
 შეიცვალა დრო და ძალა.
 აირია დედამიწა,
 აკაკი ხომ მიიცვალა...
 დრომ ბორბალი მოაბრუნა,
 ჩვენზე არვინ არ იზრუნა.
 ვის ეცალა ხალხისათვის,
 ტყვიამ შემოიხუზუნა.
 აღარა გვყავს ის პოეტი:
 იმის შემდეგ უფრო მეტი
 დატრიალდა განახლება,
 შემოვიდა საბჭოეთი.
 გაიღვიძა ყველა ერმა,

სკოლას მოჰყვა გზა და ფერმა.
ჩვენ გავმდიდრდით. ამიერით
ვერ დაგვძლიოს ვერაფერმა.
ახალ სახლის ბჭე ავიგეთ
ნოხი, ხალი ძირს გავიგეთ,
შნო ლამაზი ცხოვრებისა
ჩვენც ვიგრძენით და გავიგეთ.

ღამე მთებში სვენდებოდა.
ირაქრათა. თენდებოდა.
შუბლი აღმოსავლეთისა
ვარდისფერად ენთებოდა.
და წიფლების მწვანე კარვებს,
თითქო ფიქრებს განუქარვებს,
ხმაურობდა გრილი ქარი,
პირდებოდა დღეს უქარვესს.
ირხეოდა ფიქვის ტანი
წელმსუბუქი ნამეტანი.
გზაზე მხნედ და მხიარულად
მიილტვოდა ცხენოსანი.
ცხენოსანს მას თან მიჰქონდა
მთელი ტვირთი განაგონთა,
რაც რომ წარსულს გაახსენდა,
რაც კი მოხუცს მოაგონდა.
გამკვირვალე როგორც ზვირთი
და თან მძიმე იყო ტვირთი.
თითქო თვითონ არე-მარე

აგონებდა: ჩაუკვირდი.
 მთელი ტვირთი ანდაზების,
 ზღაპართ გაფიანდაზების,
 შელოცვების, სიმღერების,
 გამოცანა - ფანტაზმების.
 სწორ-ტანიან წითელ სვეტებს
 ცის ხანძარი ალს უკეთებს,
 ისეთია დილა, თვალი
 ვერრას ნახავს მის უკეთესს.
 ლამაზის და ტანად სწორის
 მოშრიალე ვერხვთა შორის,
 მიისწრაფვის ცხენოსანი.
 მთაში, სადაც ცაა ქორის.
 — მივდიოდი, მოვდიოდი —
 სიხარულით. მაგრამ როდი
 მეგონა თუ ასეთს — ენახავ.
 ამას როდი მოველოდი.
 მზის ოა დრო არ გაეიყავი,
 მაგრამ ფიქრშიც არ ვიყავი
 პოეზიის სალამოზე
 უცებ მოვხვედრილვითა;
 თუმცა ასეთ სალამოზე,
 სილამაზე ყოველ დროთა,
 • საქართველოს დაბა-სოფლებს
 ძველადანვე მოჰყვებოდა.
 ჩონგურების არის ბგერა,
 ხმათა ტყორცნა, რითმით ჭერა,

დროის ყოველ შემთხვევისთვის
 მოდის ლექსი და სიმღერა...
 უბრალო და საღ თვისებით
 დიდი ნიჭით და ღირსებით,
 კმაყოფილად მყოფი ხალხით
 მათ მოსმენას ნაღირსებით.
 ერთ მშვენიერ ზალხურ ლექსზე,
 რომელზედაც სჩქედდა ეს მზე,
 ვერ იპოვის ვერასოდეს,
 მეოცნებე უკეთესზე.
 როს მღეროდა მას მესტირე
 აკაკიმ სთქვა: არ თუ მცირე,
 მოვაწერდი ხელს ამ ლექსებს,
 მე, უბრალო მოშაირე.
 არამედ თვით რუსთაველი,
 ვის გენია ჰქვია ძველი,
 მას არ იუკადრისებდა,
 რომ ქვეშ მოეწერა ხელი.
 რაც ხალხს არჩენს და ასაღებს,
 მისი სულის ძნელ გასაღებს,
 მხოლოდ ზალხურ პოეზიით
 დაეძებდა ის გასაღებს.
 მანში ზალხის გარდუევალი
 ასახულა დრო და ვალი
 მრავალტანჯულ მისი სულის
 წარსული და მომავალი.
 ვერ იპოვით თქვენ მსგავსს ვერსად.

და დასტოვებ მან ანდერძად
ხალხის ყოფა-ცხოვრებისა,
და ზნეჩვეულების ღერძად,
ტრიალის და მოძრაობის,
მისი ზეპირ-სიტყვაობის
შესწავლისთვის, იყოს ზრუნვა
ჩვენი დროის და ზაობის.
უეზოო და უსახლო,
ის ყველაზე უფრო ახლო
იდგა ხალხთან, ვით მგოსანი,
საზოგადო და სახალხო.
ის ლექსები არის სარკვე,
ყველას ერთად და ცალ-ცალკე
ესმისთ ქვეყნის მწუხარება
და ცხოვრების სიავეარგე.
გვერდი ხომ არ აუარა,
შეუმსუბუქა თუ არა
თავის დროზე უბედურ გლენს
მძიმე ტვირთი და ბეგარა?
ნაწილობრივ! ის სიმღერა
ის სიმები და ის ჟღერა
იყო, მხარეს სულიერი—
აღმაფრენა რომ შთაბერა.
გადაადო ფიქრთ დინება,
სიღინჯე და აღტყინება,
განამტკიცა, გაამაგრა
მისი დიდი მოთმინება.

სწევდა თავისთავის გრძნობას,
იმედსა და ვაჟკაცობას,
ასწავლიდა თავდადებას,
ომად წასვლას და გმირობას.

შეგვიძლია ჩვენ თუ არა,
სრულ უფლებით, შეუმცდარად,
ვალთაგანთ ის, ვინც ხალხი
პირველ ხატად აღიარა?
ჩვენ, რომელთაც ამის მეტად
ვერვინ გვნახავს უიმედოთ,
შეგვიძლია ჩვენ თუ არა,
რომ მთლიანად პოეტს ვენდოთ?

ვის მიეცა, ვის წაერთო,
პოეზიის ეზო-ერდო,
ძველთან ახალ აღამიანს
აქვს თუ არა რამ საერთო?
შეიძლება სხვა იოცა,
იცავდა გლენს იგი როცა,
სულ უბრალო გზით წავიდა,
მიილოცა, მოილოცა.

ან შეეძლო მას თუ არა
დაეშვა, რომ მატყუარა
უნდა სულმთლად განადგურდეს
დასჯერდება ის თუ არა?
შესძლებდა-ღა იგი გლენს
კისრით რომ მოიძრო კენი
მთლად მოესპო ის ბატონი,

დამჩაგვრელი და უკმეხი?
 შეეძლო კი მას, წერეთელს,
 ძველთა დროთა განით მჭკრეტელს.
 შერყეულს და მოქანავეს,
 როს ხედავდა კლასის კედელს,
 შეხვედროდა როგორც ზეიმს
 თავის კლასის ძირს დაცემას,
 და თვითონვე ამ დაცემით
 მისცემოდა აღტაცებას?
 შეეძლო თუ არა ძმურად,
 ეგრძნო ახალ დროთა ქურა,
 და გულწრფელად, მხნედ მიეღო
 პროლეტართა დიქტატურა?

გზისთვის ფიქრი არ ათავდა,
 ტყე დასრულდა. ტყე გათავდა.
 ღირღოვანი და ფრიალო
 შორს ციცაბო ათავთავდა.
 მდინარების ჩამი-ჩუმად,
 ნისლი მოჰქრის აბრეშუმად,
 ნისლებრ ფიქრში გახვეული
 ცხენოსანი მიდის ჩუმად.
 მიდის იგი.

ჰა, დაბოლოს
 რა უნდა აქ დიაბოლოს,
 რომ ნისლები მშვენიერ მზეს

შიგ თვალები მიაბოლოს?
 ბრწყინავს გულ-გაღვლილი ცა.
 აჰა, უღელტეხილიცა.
 მცხუნვარე მზე, წარმტაცი მზე,
 ნათელი ცა. ხეხილიცა.
 ხელი ნაირ-ნაირია.
 კარგი, სუფთა ჰაერია.
 წარმტაცი და მიმზიდველი
 ქარი დუმილს დაერია.
 აი ფერნი სამკვიდრონი,
 სადაც მსხვილი და დიდრონი,
 ალბიური ყვავილების
 გადამლილან ველ-მინდორნი.
 მათი თლილი ღეროები,
 სტვირნი სასიმღეროები,
 ხავერდოვან ფოთლებისა,
 ნაზი, მწვანე ჩეროები.
 მათ სხივები არ უშლიან,
 და ზედ ფართოდ გაუშლიან,
 გვირგვინები მშვენიერი,
 ერთი მეორესა სცვლიან.
 ლურჯი, თეთრი და წითელი,
 ან ცისფერი, ან ყვითელი,
 ფერებს კვეთავს ქანდაკებად
 თვით გენია. პრაქსიტელი.
 მათი მალლა შემუდრული,
 ფერი მკვეთრი და მდიდრული

უხვად მოჰფენიან ქედებს.
 შვენებით და ვნებით სრული.
 გადამდგარა თეთრი ვარდი
 ზედ უფსკრულზე. თავდაღმართი
 დაქანება და ფერღობი—
 ჰყვავის ვარდთა მილიარდი.
 მეოცნებე მდგარი მთაზე
 კვლავ ზმანებით არის საესე.
 ის ეშვება ყვავილების
 და ბალახის ხალიჩაზე.
 აქ არ სჩანან ტყენი, ხენი,
 ბალახსა სძოვს ლურჯა ცხენი.
 გეჩვენება: სად სივრცეა
 უსივრცო და თვალუწვდენი
 რაღაც ნაზი იბადება
 მტრედისფერი განათება,
 განათება შუადღისა—
 ქარვათ გაანდამატება.
 ამ კაშკაშში, ამ ციალში,
 ბრწყინვალეობათ ურიცხვ ალში
 უნაზესად გაწოლილი
 გახვეული საბურვალში.
 როგორც მშვენიერი ლელო,
 სათაყვანო, სასახელო,
 ამ წარმტაცი მთიდან სჩანდა
 ნახევარი საქართველო.

ვრცელის, დაუსრულებლების
 განუწყვეტი ჯაჭვი მთების,
 ჩაშავებულ სიმწვანეში
 მყოფ ხეების და ტყეების,
 ხან ჰქრებოდა, ხან ჩნდებოდა,
 სხივით გული აღგზნებოდა,
 და ჩრდილოით დასავლეთზე
 მძიმედ მიიზღაზნებოდა.
 სიმაღლითა ცას სწვდებოდა
 მხურვალეებით ენთებოდა,
 ჰაეროვან ბურუსებში,
 შორს სამხრეთით ინთქმებოდა.
 დახედავდა ვიწრო ქალას
 ყოვლად სავსეს—ვით ფიალას.
 ქვეშ—გველივით დაკლაკნილი
 ქვას ახლიდა თავის ქალას
 ფოლადივით მბრწყინვი რამე,
 ცოცხალივით მოხამხამე,
 მრავალის მთქმელ მდინარისა
 წყალი ლაქვარდ-მოკამკამე.

და შორითშორს აღმოსავლეთ
 მთა-მინდვრის და ტყეთა გავლით
 სჩანდა ველი ალაზნისა,
 მოხვეული მკრთალი ქავლით.
 მოვარვარე მზის აღმურში
 გახვეული უვრცეს ბურში,

ძლივს-ძლივობით გააჩვენდა
სახებაში უდაბურში,
ბაღებს, ჭალებს, სოფლებს, ტაძრებს,
ეკლესიებს და მონასტრებს.
ფრენას ქორის, მოტაცებას
რომ ასწრებს და ველარ ასწრებს.
აწ, მგრძნობელნი დროთა ჩიხის,
მგონებელი ძველი რიხის
ვილაც მონისნულად სჩანდა
ნანგრევები მალალ ციხის;
და სადაც კი გაიხედა
ნანგრევები ჩნდა ციხეთა,
რალაც მკრთალი, ბუნდოვანი,
მხოლოდ ფერფლი იყო დღეთა.
მათზე მსუბუქ-გამჭვირვალე,
როგორც ჩადრი მოფრიალე,
ზმანების მსგავს სილურჯეში
გამომხედი მალე-მალე—
ვრცელ სიზმრების ქსელს გართული
რისხვის კედლად აღმართული,
ვეება და ახოვანი
ქედზე ღრუბლის აღ-დართული,
წარმოსადევ-დიდებულის,
თითქო ვად-აკიდებულის,
დასავალით ულურჯესით
ზეცას შემოჭიდებულის,
ვით გაყინვა აყრილ ტანის,

ღონიერის და ტიტანის,
მშვენიერი და დიადი—
სჩანდენ მთები დაღესტანის!

კრისტალების ელვა-მინით,
დამაბრმავებელი ჟინით
შორეული ზღვისა და ცის
ლაქვარდ ღელვით და ბიბინით
ჯერ ისევე ასეთ ციცაბ
მწერვალეზზე. თოვლი იწვა,
ტყის მიუვალ მაღლობიდან
დაცემული იყო მიწა
ფერდობების, სადაც არის
უხვი ველი საძოვარის.
დამშვიდებით სძოვდა ჯოგი
ქრელი ძროხის, თეთრი ცხვარის.
გაზაფხულით სულჩადგმული
და უცნობი, არ განთქმული
სოფლის უცხო სიმშვიდეში,
სიწყნარეში მთლად შთანთქმული
ასახავენ უნებურად,
უდარდელად, ძველებურად,
იმედიანს, ბარაქიანს,
ბედნიერი ყოფნის სურათს.
აი მთები ჩვენის მხრისა,
როგორც ფრთები დემონისა,
საშიშარი, „დამღუბველი“,

მთები კავკასიონისა.
 ტაძრები; კლდის ნამტვრევები,
 მონასტრების ნანგრევები,
 დაშთენილნი მოწმეებად—
 ვით იბრძოდენ გმირ-დეგები.
 ეს ნანგრევი, ეს მთაბარი,
 იყო მათი შესათარი,
 როცა ქვეყნად თარეშობდა
 ხალხთა მტრობა შესაზარი.
 წარსულზედა მდგარი ძეგლი,
 იმ დროების ანარეკლი
 ოდეს ქუხდა თვითნებობა,
 გზა სუსხისა და ნარ-ეკლის.
 ოდეს სანთლის ჩამქრობელი
 ძალადობდა დამპყრობელი,
 მედიდური და დიდების
 ჟინის ვერრით დამცხრობელი;
 ხელისუფალთ გულზევაგობა,
 აჯანყება, მოძრაობა,
 მკაცრი ბრძოლა და დაღუპვა.
 დღეთ სიშავე, წელთ სხვაობა.
 ამ ძეგლებში ნათლად ჩნდება,
 თავდაცვისთვის ბრძოლა ძმების,
 დიდება და უკვდავება
 სიმამაცე ბელადების...
 თავდადებით და გმირულად
 მედგრად, თავგანწირვით, სრულად,

საუკუნეთა მანძილზე—
მართლაც რომ თავგანწირულად;
აქ იცავდა საქართველოც,
გრძნობას, რაიც ასე მწველობს,
თვის უფლებას სიცოცხლისას,
არსებობას, სამფარველოს.

და ჰყოფილან მძლე ღღეები
დანგრეულად საფრთხეები,
კვლავ ბრწყინვალე გამარჯვებით
აღმართულან ციხეები.
გამარჯვება-დიდებათა—
გადაქცევა გრძნეულ ხმათა,
აი სულ—რაც საქართველოს
აბადია და ებადა.
აღტყინება იყო ერის,
მისი დიდი სიძლიერის,
მშვიდობის ღროს—მოძახილი,
მშვიდი მრავალ-ქამიერის.
იყო ხანა მორჩილების
და კვლავ ძლევა-მოსილების,
ხმა გენიის მოვლენისა
მტრის დარბევა-მოცილების.
პოეზიის მწერვალების,
უძლიერეს მღელვარების,
ხანა ხუროთ-მოძღვრებისა
და მხატვრობის ელვარების,

თანაბრადვე: არ სანატრო
ყოფილა დრო; ხანა სამტრო,
ხანა ჩავგრის, ხანა რბევის,
ხანა სასიცოცხლო-სამკვდრო.
ხანა წაგებულ ბრძოლის,
უსასტიკეს რბევა-ძრწოლის,
როს მტარვალ წამრთმეგია
მამის, შვილის, დედის, ცოლის.

უფრო მძლავრი მეზობლები,
რომ-დაეპყროთ ეს სოფლები,
ასუსტებდენ ქართლს შიგნითვე,
ციხეს სტეხდენ უნდობლები.
მანამ ფეხს არ იცვლის არსით
ოსმალელი, გინა სპარსი,
სანამ მთიულს არ გააცნო
თვის მაჰმადის შინაარსი,
აგზნებს არა ერთეულებს
თემებს, ტომებს, და მთიულებს
უფრო აღიზიანებდენ
უმისოდაც ნერვიულებს.
და ველური ხეობებით
ერთმანეთთან შეომებით
შეიქედა შავი ზრახვა,
შავი რწმენა-ზნეობებით.
იბრძვის ეს მთა. ებრძვის მათი
ჯარია თუ ჯაამათი

მათ დროშაზე აწერია
 თვით ალლაჰი და მახმადი.
 აგერ კიდევ სხვა მთიელი,
 მანაც გამოიღო ხელი.
 თავდასხმები, წვა, მკვლელობა,
 და ტყვეობა საშინელი.
 დაიკარგა მეზობლობა,
 მკვლელობათა უმიზნობამ
 დაავიწყა მთელ ქვეყანას—
 რაა მშვიდობიანობა.
 სიმწრით აშენებულ სამყოფს,
 შიშით მოპოებულ ნაყოფს,
 შრომის ნაყოფს ართმევს მტერი,
 დასცინის და თან ამაყოფს.
 მუღმივ მტრების სარბიელო,
 უმწეო და უმფარველო,
 დახმარებას რუსეთისგან
 ეძებს სუსტი საქართველო.
 ამ ამბავმა აღძრა სხვანი;
 საქურისი ღვარძლიანი,
 მბრძანებელი სპარსეთისა,
 იგი ალა-მაჰმად-ხანი
 წამოვიდა, ქართლს ეკვთა
 მთლად გაძარცვა, რაც კი შეხვდა,
 დაღეწა და დაანგრია
 ჯერ ტფილისი, მერე მცხეთა.

ცეცხლის ალით პკურებული,
სულმთლად განადგურებული,
აწ რუსეთის ვასალია
ქართლი, როსმე დიდებული.
ჯოჯობნეთად მიწა იქცა,
სად გაიქცა, იქ წაიქცა.
საქართველო ერთ საცოდავ
პროვინციად გადაიქცა.
ველარ იცნო ტომი ტომმა,
ალარ იყო ძმობის ნდომა
და შესწყვიტა არსებობა
საქართველოს სამეფომა.

მძიმე ვინემ სხვა ტყვეობა,
გაჩნდა ზიზლის სახეობა,
რუსის მოხელეობისა.
იწყო მართვა-გამგეობა.
ხალხს რუსულის წარა-მარა
ბევრი არა-ესმოდა-რა.
მოხელეებს კი ესმოდათ
ხალხის თხოვნა და მუდარა
და იმდენად, რამდენადაც
ხალხისაგან ნაძარცვ-ნატაც
განძს ხედავდა.. მსგავს სიმდიდრეს
ვერ ნახავდა ზმანებადაც!
უფლების და ძალის მქონე
მედიდური, თავმომწონე

დიდმპყრობლური შოვინისტის
 მთელი ძალა, მთელი ღონე
 იყო ძარცვა და მკვლელობა.
 მთელი მათი მმართველობა,
 როგორ ზიზღით უყურებდნენ,
 როგორ სძულდათ ქართველობა.
 თვისი ღალა მიაქვს ღალატს;
 ცბიერად და ძალის-ძალად
 მიიყვანა მხარე მტერმა
 მძიმე მორჩილების კარად.
 თითქო ქუდი დაიხურა,
 სადღაც გაჰქრა, დაიხურა
 ადგილები საზოგადო,
 რაც სუნთქავდა ქართველურად.
 და რომელნიც არა წლობით
 საუკუნეთ განმავლობით
 არსებობდა და უძღვოდა
 ხალხს მრავალხნით, მრავალგზობით.
 და დაცინვა ერს დაუწყო,
 კანონები რამე უცხო
 შემოიღო, თავისი-კი
 სადღაც განზე გადაუწყო.
 სასამართლოს უწყო კბენა.
 ბავშვს შავი დღე გაუთენა,
 შკოლებიდან სულ განდევნა
 საყვარელი დედა-ენა.
 დასჩემდა გულ-ხვეულება.

სძულდა, როგორც სნეულება,
მრავალ-საუკუნიანი
ერის ზნე და ჩვეულება.
და კულტურა ეროვნული,
რომელშიდიც გახვეული
იყო მრავალწამებული
ერის სული, ერის გული—
ხვდა გონება-გამოფიტულს,
გაიძვერას და მოსყიდულს,
მოხელეებს, რომელთ თვალი
დაეძებდა ჩინს და ტიტულს.
ხალხი ნაცვლად ყურადღების,
მსხვერპლი გახდა შურისგების,
ტალახში სვრის, დამონების,
დამცირების, ყბად-აღების.
თან ამბობდენ: რის ნაცია!
გაიგებსო—ვინც კაცია
რას ნიშნავსო უმაღლესი
რუსის ცივილიზაცია!
ხალხს პატრონი აღარ ჰყავდა,
დაუძღურდა გაძვალტყავდა,
კანონიერს, უკანონოს
ხარკს ყველას ის მიუწყავდა.
ჰქონდა მხოლოდ მქადი, წყალი.
ქედს იხრიდა ის საწყალი,
აქეთ—გადამთიელები,
იქ—მისივე ფეოდალი.

საურმე და სხვა ბეგარა
 შეხვდა — ველარ გაეყარა,
 სისხლს უშრობდენ. სიმართლისთვის
 ახლო ვერვის გაეკარა!
 მოდის — როგორც ნაკადები
 შინა-გადასახადები.
 სამართალს კი სად იპოვის
 უდაბნოში მოლაღობები?
 ქვაბებისა და ნოხების
 მშრომელთაგან წამოღების
 გზით მეტია საშუალება,
 მეტი სისხლის გამოღების.
 სიცხიანი, გვალვიანი,
 ხანა მოუსავლიანი, —
 შიმშილი რომ მოახლოვდა
 უფრო გახდა ნაღვლიანი.
 შიმშილს, როგორც ძველი ჯავრი,
 მოჰყვა მისი თანამგზავრი:
 ჯარი ავადმყოფობათა,
 სნეულება ათასგვარი.
 წვიმა ალპობს, სეტყვა ლეწავს
 ძნებს მიმოყრილს, კეცა-კეცას,
 და უმწეო, განწირული
 შეჰყურებდა გლეხი ზეცას.
 რა ამაოდ ზეცას სთხოვდა!
 გადახდის დრო მოახლოვდა,
 მას კი არ აქვს არაფერი,

მთელი მხარე გამათხოვრდა,
მაგრამ შეუბრალებელი
ულმობელი მწვალებელი,
მზე სწვავდა და მზე სდაგავდა,
ისიც როგორც მაენებელი.
გადაიწვა ნათესთ რიგი.
გლები ეცა აქეთ, იქით.
ბრჭყვიალებდა ლურჯი სივრცე
ულმობელი სისასტიკით.
წყულულს ვერ შველის ზართა რეკვა,
ვერც სიმღერა, ვერცა ცეკვა,
რის ხუმრობა და სიცილი,
ვერავინ ვერ გამოერკვა.
და საჭირო როცა გახდა,
თუმცა სულმთლად გაპარტახდა,
სურსათ-ღალა ჯარისათვის
ისევ იმავე გლებს გადახდა.
ვგზეკუციების წყებით
დაცინვით და ყბადალებით
სცემდენ ხელით, სცემდენ კეტით,
სცემდენ თოფის კონდახებით.
დამპყრობელი ძრწის და ეძებს,
სმენას იკრებს, თვალს აცეცებს,
უბედურ გლებს ხელიდან გლეჯს
უკანასკნელ პურის ნამცეცს.
ხალხმა რომ ვერ გაიხარა,
დაიძახა — აწი კმარა,

გააფთრებულ მხეცის მსგავსად
 აღსდგა, ძალა მოიხმარა.
 ვერ დაშინდა თვით სიკვდილით,
 თავს დაადგა მტარვალს ჩრდილით
 და იწოდა გული მისი
 აუწერელ სიძულველით.
 სული აღსდგა გაქანებით,
 მთელის გზებით და ყანებით
 მოითხოვდა შურისგებას,
 სისხლი დუღდა მრისხანებით.
 ვერ პყრობილი სადავითა,
 თავის პირველ სათავიდან
 აჯანყება კახეთისა
 ეხლა ქართლში გადავიდა.
 აღსდგა ხალხი მთელი ჯარით,
 ის ძახილით ცეცხლის გვარით,
 გაეშურა დროშებითა
 და სიმღერით საომარით

რა ღვართქაფად იქცა მალე
 დრო მშიერი და მწყურვალე
 და ცხოვრება ისევ გახდა
 კვლავ მდუღარე და მხურვალე.
 შიშის ციებ-ცხელებითა,
 სავსე საშინელებითა,
 შორს გარბოდა დამპყრობელი,
 ურმებით თუ ცხენებითა.

ის დაიბნა. თანდათანა,
 შიშის ზარმა აიტანა
 მთელი მისი გარეწარი
 და ლაჩარი გულის ფხანა.
 გაიხსენეს ეხლა მთები,
 მოაგონდათ მთიულეები.
 მიმართეს ცრუ დაპირებებს,
 შეიძინეს ერთგულეები.
 შეცდენილთა მთელი წყება
 შემცდენელებს ეთანხმება,
 მაცდურებით, იარალით
 დააწყნარეს აჯანყება.
 წყობილება ძველი დარჩა:
 წყლად წავიდა ძალთა ხარჯვა,
 ისევ უუფლებობამა
 ისევ ჩაგვრამ გაიმარჯვა.

მტარვალს რა არ გადარედა,
 რაც კი ნათლად ატარებდა
 სახეს წმინდას და ეროვნულს
 მთლად მიწასთან აღარებდა.
 ყველაფერი მიჰყვა ნგრევას.
 რაც სახავდა ეროვნებას —
 ეძლეოდა განაქრობსა
 ანუ გაუპიროვნებას.
 ყველაფერში გაჩნდა ნასკვი
 თვითონ ქართულ ღმერთშიაც-კი

ეროვნული სულის სახეს
 ნახულობდა მრავალს, ასკეცს.
 ეკლესიებს როგორც ციხეს
 უყენებდენ, მთლად გარიყეს.
 გააუქმეს ჩვენი ენა,
 და რუსული შემოიღეს.
 მაგრამ ერთი იყო ხატი
 ურღვეველი, უვნებადი,
 ვით ხელთუხლებელი რამე
 როგორც სულის ხმა მარადი.
 ამ ხატს ისე, ვით წესია,
 არ იცნობდა ეკლესია,
 მაგრამ ხალხი კი იცნობდა —
 იგი იყო — პოეზია.

სული ერის — იქ ძიებას
 განაგრძობდა. როგორც სნებას,
 ებრძოდა ის თვითმპყრობლობას,
 აწინებდა ძლიერებას.

საქართველო არ დანებდა,
 იგი ისევ ქაქანებდა
 ახალ-ახალ მოძრაობას,
 ახალ ძალით აქანებდა.
 გაჰკიოდა, ძალას ჰკრებდა.
 ააფთრებდა, ჰქუხდა, ჰყეფდა,
 ყოველ ახალ ძალადობას
 აჯანყებას აგებებდა.

მისწვდა გურიაში მარა
მეფემ ვერც იქ გაიხარა,
სახრჩობელა კი აღმართა
გლებიც ბევრი აიყარა;
მისწვდა იმერეთსაც, მარა,
ვერაფერმა დაიფარა,
სახრჩობელა იქაც დადგა,
მარა მალე გაიპარა.
ებრძოდა ამ სახრჩობელას
ცალცალკე და ერთად ყველა
და ოცნებას არავითარს
არ შეეძლო მისთვის შველა.
აწ არსად არ ეგულება
მუხლმოყრილთა ერთგულება.
არის გლებთა, არის თავად-
აზნაურთა შეთქმულება.
და მთავრობა მაშინ მიხვდა:
ეს ქვეყანა რა გამიხდა
რაც მეგონა—გავაკეთე —
იგი თურმე სულ წამიხდა.
როგორც იქნა მიხვდა მძორი,
რომ კვლა, დასჯა და ტერორი
სახელმწიფოს მართვისათვის
გზა ვერ არის სწორზე სწორი.
ძარცვისა და სისხლის დაღი,
სახრჩობელა ციხის თაღი
სახელმწიფო მართვის-არის

მეტად ცუდხ იარაღი.
საქიროა გზა მეღური,
მგლური, თითქო მეზობლური,
მოქმედება უნდა იყოს
ფრთხილი, დიპლომატიური.
და ამ მიზნით იმედო მთოვი
გამოვიდა ვორონცოვი,
შეუძახა მისიანებს:

— „ყოფილხართო სისხლის მწოვი!
აბა, ნახეთ, რა გიქნიათ,
გზა თვითონ ვერ გაგიგნიათ,
მწერლობისთვის— შველის ნაცვლად
ბორკილები შეგიქმნიათ.
კაცი ქვა და სპილენძია?
დაგიჩაგრავსთ თავადობის,
მთელი ინტელიგენცია.“
იწყეს ბეჭდვა ქართველ მწერლის,
ცხელ ქადაზე სულის ბერვის-
თანად გაჩნდა სუნი ღვინის,
ქება ზევსის და მინერვის,
გამოვიდა სახე-მკრთალი
ერთადერთი მკლე ჟურნალი,
ვალი კერესელიძისა,
მერე ერისთავის ვალი.
და მიიმხრეს (მისნი მისად)
არა ძალა ხუმრობისა,

მთელი ინტელიგენცია
 თავადაზნაურობისა.
 და შეცდენა სხვების სხვებით,
 კარიერით და ჩინებით
 ასვლით მაღალ საფეხურზე,
 კიდევ დიდი ადგილებით.
 და ცხოვრება არ ფარულად
 იწყეს მხნედ და მხიარულად
 თავადურად, ხელგამლილად,
 ფართოდ, ოფიციალურად.
 მსწრაფლ გამეფდა აღტაცება
 და გამეფდა გატაცება
 ახალნიარ ცხოვრებისა,
 ძველის—ხატზე გადაცემა.
 იწყეს ფუფუნობით ტკბობა,
 შეჭქმნეს უღარდელი ტრფობა,
 პატიოსან გზას არჩიეს,
 სატანასთან მეგობრობა.
 და გამოჩნდა არ ნახული
 მორთულობა-გაზაფხული.
 გარეგანი ელვარების,
 ნატვრა, ფართოდ განზრახული.
 ვიზიტები და ბალები,
 გართობათა მწვერვალები,
 სადაც კი არ გაიხედავ
 ღვინო არის და ქალები.
 სადაც კარი შეიღება

სტუმრობაა და მიღება.
 ქართული გზა და ცხოვრება.
 სულ რუსულად შეიღება.
 სამკაულთა შესაძენად
 ოქროს ჰყრიდნენ ფენა-ფენად,
 ჰაეროვან მარქმნისათვის
 დროს არ თვლიდენ განაცდენად.
 გულმკერდისა ანუ მკლავის
 რამენაირ ნახელავის
 აბრეშუმის თუ ხავერდის
 ნაქსოვის და ნაქარგავის,
 თხელ მაუდის შესაძენად,
 თავის გამოსაჩენადა,
 ჰყრიდნენ სარჩო-საბადებელს,
 ჩალის ფასად, ნარჩენადა.
 ედებოდათ ქონი ვაჭრებს,
 ადგილ-მამულს მთელს თუ ნაქრებს
 მემამულე აგირავენს—
 ვაჭარი კი ყელს იმაჭრებს.
 გლეხობას თუ შრომა სწამდა,
 დღელამ წელზე ფეხს იდგამდა,
 არ აძლევდენ მოსვენებას
 და სულსაც ვერ მოითქვამდა.
 ასე იყო ჩვენი მთელი
 მდგომარება მაშინდელი.
 როს სამწერლო ასპარესზე
 გამოვიდა წერეთელი.

თავადი და ღრდი გვარის,
იმერთ მეფის შთამომავლის,
მარად საყვარელი შვილი
ძველისძველი ფეოდალის.
იგი, ახლის სადიდებლად
ილიასთან ერთად მხლებლად,
გამოვიდა თავის კლასის
ბრალმდებლად და მამხილებლად.

21 მიყვარს ხმა ჩვენი ყვირილის
გაცოფების და ყვირილის,
უუძველესი ხეობა
ყაყაჩოსი და გვირილის.
მშვენიერია საჩხერეც,
ველს სათუთეს და საშქერეს,
აღმოსავლეთის ქარებმა
გრიგალი გადმოაჩქერეს.
სდგას ფართოტოტებიანი
კაკლისხეები სვიანი,
გამალებულა ჩიხურა
და მიჰქრის ხალისიანი.
მშვენიერ-ოცნებიანი
აყვავებულან იანი.
ქვის ძველებური სახლი დგას,
სად ღიღი ადამიანი
დაბადებულა, გაზრდილა,
ზრდის სიმაღლემდე აწვდილა,

სასიხარულოდ ჰქცევია
 ახალგაზრდობის მას დილა.
 კარგია ვრცელი ბაღები
 ნაზი, ათასფრად ნაღები,
 მიწის სიუხვეს ღალადებს
 ყოველი ნავენახები.
 ავსილან ჭურნი თიხისა,
 ქვითკირი რომ რთავს რიყისა,
 ხეობას მთიდან დაჰყურებს
 ნანგრევი ძველი ციხისა.
 სახელად მას „მოღინახე“
 დაურქმევიათ—სილაღე
 იმ ძეგლის ფეოდალურის
 ძველ გადმოცემებს ინახავს.
 გულწრფელი, სულ-სხივოსანი,
 სად ველს აშვენებს სოსანი,
 აქ იზრდებოდა—რაინდი
 და მომავალი მგოსანი.
 ზღაპრებით ღამის მტეხისო
 შრომით დამდგმელი ფეხისა—
 ასეთი იყო ოჯახი
 შრომის მოყვარე გლეხისა.
 პოეტი ამ წყალს, ამ ყანას,
 გულწრფელად, როგორც ამხანავს,
 მადლობის გრძნობით იხსენებს
 თავის ცხოვრების ამ ხანას.
 ცხოვრება გლეხურ-მშრომელი

გამრჯელი, დაუცხრომელი
 პატროსანი გულითა
 სხვისი არა-რის მნდომელი,
 გულწრფელი განწყობილება,
 სიმკაცრეთ ფერ-შეღბილება,
 ადამიანთა ცხოვრებას
 ბუნებაც ეხმატკბილება:
 რაც აძლევს მიწას ზღვავებით
 ნაყოფითა და ხეავებით
 ხვნი-თესვით უერთგულესით
 და თესლის ამოყვავებით,
 რა რიგად ვაზთ უცხო ველი
 თვალს ხიბლავს, გულს აცხოველებს,
 რა რიგად მოვლა-შენახვა
 უნდა შინაურ ცხოველებს.
 ფუტკარს რა უნდა ჰაერის,
 მისსივე შრომის ნაირი,—
 აი რა ამბებს, რა ლექსით
 იმღერის გლეხის შაირი.
 იცის დღე, საწუთროება,—
 რომელთ ჰგმეს ამაოება,
 მისგნით დრო წელიწადისა
 რაც არის ოთხი დროება.
 სტკბება ფრინველთა გალობით,
 მნათობთა მიუფალობით
 იცის: ეს მიწა სავსეა,
 ყოველ სიუხვე-წყალობით.

მუხის რკოს ხრავდა სულწინად,
 მოსწყინდა ყოფნა ულხინოდ,
 წყალი შესცვალა ღვინომა,
 და ასე გაჩნდა პურ-ღვინო.
 დამთვლელი წელიწადების
 მწევ მიწის გულის ნადების,
 ღამეთა მრავალთ თენების,
 მხილველი განთიადების
 მიწამ დაბადა მთის ჯიხენი,
 ჯერ არ სმენილი ჭიხენი
 გაუხედნავი. მერანის,
 კორდი, ვითარცა გვირგვინი.
 ჯოგი უშობელთ გახადა
 უთეთრეს თოვლის ბაღადა,
 ნოყიერ ველზე სეირნობს,
 სძოვს მსუქან ბალახს ლაღადა.
 ხოხობმა ხავსით ნაგები
 დასთმოს სამშობლო ჯაგები?
 ირემმა ტყე და კორდები
 სიზმარებრ ნაქანდაკები?
 ხდება საღამო დილისად—
 გლეხის ზრუნვისა ფრთხილისა,
 ბუნება, მომგონებელი
 ნაყოფის ზეთის ხილისა.
 ვარდებით შეიფუთვნების,
 მშვენიერი გზა გუთნების,
 ველს კიპარისი რხეული

წამწამად მიეკუთვნების,
 შრომაა გლეხის ჩვენისა
 მიზეზი დღეთა დენისა,
 მფარველი მინდორ-ველების
 ნაყოფის ამოდენისა.
 მსაზრდოებელი სიმებით,
 მარადის გამოდიმებით.
 უუნაზესი ცვარ-ნამით,
 უუმდიდრესი წვიმებით,
 და მზრუნველობად იგება,
 რაც დასაბამით იქება:
 ნაყოფთა მომცემთ ამიდთა
 და დროთა მოწესრიგება.
 მზე აღვიძებდა ამ ბავშვში
 აღამიანურ ამბავში
 კაცობრიობას, სიყვარულს,
 ზღაპრულად გადანამბავში,
 მიმხედური, ცნობისმოყვარე
 მსგავსი ბავშვების მოგვარე,
 სოფლურ ცხოვრების წარმტაცი
 მზის გაგიჟებით მოყვარე.
 რაც კი რამ მინდვრად ხდებოდა,
 ან სახლში ვაკეთდებოდა—
 ყველაფერს შეითვისებდა,
 ყველაფერს უკვირდებოდა.
 წყალში ცა—ელვარე მზისა,
 მდინარედ—ჭერა თევზისა,

აჰა ნაშთები წარსულის,
 ძეგლები ცამდე ასული
 ნანგრევი ციხე კოშკისა
 გალავნით შემოგარსული,
 სურო-ფშალათი, ეკლებით,
 დაფარულია ძეგლები,
 გადმოცემათა მრავალთა
 დაჰქრიან ანარეკლები.
 სვეტი ჩვეული თმენასა
 იწვევს მოწყენა-ლხენასა,
 ბავშვისას განაღვიძებდა
 ოცნება-წარმოდგენასა.
 ვით ძველი კოშკი ელვაში,
 ველი მკათათვის ცელვაში
 სული სცოცხლობდა საოცარ
 სასწაულებრივ დელვაში.
 უმსჯელოდ და უფიქროდა,
 ოცნება ფაფარს მიჰკვროდა,
 სხვა ხანათა და დროებით,
 სიღრმე-სივრცეში მიჰქროდა.
 და რალაც სევდა-მგებარემ
 ქარმა შორიდან მჩქეფარემ
 ღრმა აღმა მწუხარებისამ,
 შეკუმშა გული მგზნებარე—
 კვლავ სულის დელვით ბურვილი
 სევდა, ვნება და სურვილი,
 რალაც დიდის და დიადის

ამაღლებული წყურვილი,
განაღვიძებდა იმ დროსა,
როს უტკნობელს და სხივოსანს—
მამა შვილს წაუკითხავდა—
რუსთველის „ვეფხისტყაოსანს“.
მზე გადმოცემათ ნაქებთა
სულში კოშკებს რომ აგებდა
სხვა წარმოდგენა, პოეტის
აკაკის ბედს განაგებდა.

ის სიბნელე დრომ დახია:
ზევით ციხის პარტახია,
დაბლა, იგი გიმნაზია
სადაც ოქროს ჩარდახია;
სადაც ბავშვმა იგრძნო პირველ,
რა საზიზღარ, რა გამწირველ
ღიმის—რუსის პედაგოგთა
ჯარი უღვთოდ იყო მწირველ.
როგორც ახლად ნარიჟრაჟებს
განაქრობდენ ფიქრებს საშვებს,
რა მზაკვრულად დასცინოდენ
გულუბრყვილო ქართველ ბავშვებს;
რა უხეში, რა ცბიერი
იყო გიმნაზიის ქერი,
ყოველ ადამიანური
ღირსების და სახის მტერი.
რა სიძნელე! რა წყველიაღი!

იყო განათლება მათი
 იმ ხანებში მაინც წიგნი,
 იყო რაღაც იშვიათი
 და მოწაფეთ სხვაგვარ წვრთვნიდნენ,
 სხვაგვარ ჭკუას ასწავლიდნენ
 წკებლით. წკებლა ითვლებოდა
 მომავალის გზად და ხიდეთ.
 წკებლით—მონატრული იყვნენ,
 რომ ბურუსში ხვეულიყვნენ,
 და ბავშვები ქართველები
 რუს ბავშვებად ქცეულიყვნენ,
 და წკებლავდენ მათ გაგებას,
 ვინც უხვევდა ქადაგებას
 და ბედავდა მშობლიური
 ენით დალაპარაკებას.
 აღზრდა იყო ძველებური
 მხოლოდ მგლური და ველური,
 დელდებოდა, შფოთდებოდა,
 მაშინ სული ქართველური.
 ამბავები უძველეს ხნის,
 ვით საგანი არა კვებნის,
 აკაკიმ ხომ სულ იცოდა,
 მხნე წარსული თავის ქვეყნის.
 ამაცობდა აღტყინებით
 წინაპართა იმ ჩრდილებით,
 ძველი მათი დიდებითა,
 ძველი ძლევა-მოსილებით.

და ოდეს მათ ტლანქ ხელებით
 ეხებოდენ ტიელები—
 მთელის სულით, მთელის გულით
 სძულდა გადამთიელები! ო
 მწვრთნელთა შორის მწიანები
 იყვენ ადამიანები—
 თავისუფალ გონებრივი
 ხაზის გამტანიანები.
 ერთხელ ბავშმა გაიგონა
 საუბარი, თუ ვით მონა,
 გამოთხიზლდა და გულმკერდში
 იარაღი ჩაიკონა.
 გაიგონა თუ ვინ მისცა
 პოლონელებს ნატვრა მზისა,
 და ამბები საფრანგეთის
 ღელვის, რევოლუციისა.
 სწორედ ის დრო იყო, ოდეს,
 ბავშვის სმენამ მსგავსად შფოთის,
 გაიგონა ისტორია
 დიდი კონრად ვალენროდის,
 ვალენროდის—წრფელი გული,
 ვალენროდის—ხმა ერთგული,
 აწვალებდა ეს სახელი
 და ეს გმირი ეროვნული.
 მის პოეტურ წარმოდგენას
 არ აძლევდა ჟამი თმენას,
 იგი მოაჯადოებდა —

ის აძლევდა აღმაფრენას.

- ვალენროლად, გმირად მართლად,
მოვლენილად ჩვენად, ქართლად,
რად არ უნდა გამხდარიყო
წერეთელი მთავარ-სარდლად?
არ ეძლია შური რისთვის?
საყვარელი სამშობლოს
ასე შეურაცხყოფისთვის?
და ეს აზრი ბავშვის გზნებას,
არ აძლევდა მოსვენებას,
მარად თვალწინ ხედავდა ის
ვალენროლის მოჩვენებას.
როგორ ნელი, როგორ მძიმე,
იყო მისთვის შკოლის მღვიმე.
გიმნაზიის ბოლომდის კი
თვე რჩებოდა რამდენიმე.
მაგრამ ყრმამან გადასწყვიტა
წასულიყო ახალ გზითა,
სწავლა მიეტოვებია,
კმარა, რაც რომ ტვირთი ზიდა.
გადასწყვიტა ახლის მზერა
როგორც გარდუვალი წერა,
ეძახოდა პეტერბურგი
და სამხედრო კარიერა.
მამამ, ეს რომ გაიგონა,
შვილს განზრახვა მოუწონა,

— კმარა სწავლა, სამყოფია.
 მე რომ ვიყავ შენოდენა
 ცოლშერთული ვიყავ კიდევ
 არ ვშინჯავდი კიდევ-კიდევ,
 მტერ-მოყვარეს პასუხს ვსცემდი,
 კიდევ ოჯახს მოვეკიდე.
 „ვტყვი და სიტყვა საქმედ იქცა,
 არც ქვეყანა მით დაიქცა,
 არც მამაჩემს სწყენია რამ,
 და არც დედა გადაიქცა“!
 რა კი მამა მას მიუდგა,
 და გული არ დაუთუთქა,
 მედგარ ილიუზიებით
 კაბუკი მხნედ გზას გაუდგა.
 მერე რა გზას! რა შორეულს
 ოცნებებით ცრემლ-მორეულს.
 გაბედული განზრახვებით
 გადმორებულს და ტბორეულს;
 ორთქლმავალით ხმა-გიზგიზა
 მაშინ არა თუ რკინისგზა,
 ჰქონდა მხარეს—შარაგზაც კი
 მომავალის ფიქრად იქცა.
 მაგრამ განა ქვით ან ლოდით,
 უგზოობით გინდა დროთი,
 შეეძლო რომ შეებორკა
 მომავალი ვალენროდი?
 გზად დიდი და დიდებული

ზეცად კლდეებ მიდებული
 ხელთუქმნელი სილამაზის
 ნაზ ალ-შამოკიდებული —
 არც აწვდილნი ცამდის მთანი,
 ველმინდორნი, ხეობანი,
 შვენებანი ბუნებისა
 მძლავრნი სანახაობანი.
 არც ცის კიდე და ნაპირი
 ლაყვარდებად დანათერი
 ახალ მგზავრს არ აღელვებდა
 არ აგზნებდა არათერი.
 მან სიძნელე გზისა ნახა,
 მძლავრი მთები გადალახა,
 სადაც ჯურღმულ-სიბნელეში
 იხსნებოდა მხეცის ხახა,
 გაიარა ვრცელი გზები,
 სად მუდმივი მზეა მგზნები,
 და მუდმივი გაზაფხულის
 დაუჭკნობი ყვავილები.
 სადაც ძალა-უნებური,
 რაღაც მძლავრი და მეფური,
 სულშეხუთულ ხეთა სწრაფი
 ზრდაა გრიგალისებური —
 სადაც მჭიდვ ლიანების,
 როგორც ყვავილიანების,
 შუქის მსგავსი გარემოცვა
 არის მთების ტყიანების.

სადაც მწვანე სურო-ფშალა
მიჰქრის, თითქო შეიშალა,
ველურ ვაზებს და ვენახებს
დაუფარავთ ვრცელი ჭალა.
სად ფათალო დაქარგული,
და გონება-დაქარგული
შეშლილ სვიის ორომტრიალს,
ტყე დასცქერის თავ-ჩარგული.
სად ბუნება როგორც ქნარებს,
როგორც ნაირ ხელსაქნარებს
აატოკებს, აღელვებს
ბუჩქნარებსა და ჯაგნარებს,
სადაც ცხოვრობს ის, ზღაპრული.
მშვენიერ მზით დაზაფრული,
და მაინც მზეთუნახავი,
ნაზი, როგორც გაზაფხული,
იგი, ხილვა მშვენიერი
მთრთოლი, ვით ყვავილთა მტკერი,
ტყეთა იშვიათობა რამ,
ტყის ხონობი ოქროსფერი!
მიდიოდა მზე-ჩრდილებით,
მიდიოდა ადგილებით —
სად მუდმივი ყვავილობა,
დაუმქნარი ყვავილებით.
სადაც ვარდი და იები
ეს მუდმივი დაიები,
ზამთარშიაც ყვავილობენ

მთვარით ნასამაიები;
 სად ბაღებით თუ ველებით,
 როგორც ალით უნელებით,
 დამთვრალია გაზატხული
 მაგნოლიის სურნელებით.
 სადაც სურნელთ ჟრიამულში
 ჰყვავის მიმოზა და ნუში,
 სადაც დაფნა, ბზა და ტვია
 თრთიან მარად სიხარულში.
 სად ხვდებოდა ქალიშვილებს,
 ალვასებრ რგულთ, მთვარის ჩრდილებს,
 ბაგეთ დაუფიწყარ ღიმილს,
 მშვენიერ და ნაზ პროფილებს.
 გამოხედვის მზისებურის,
 კანის სადაფისებურის
 სითეთრე და ბრწყინვალება
 ხედვა არწივისებური.
 ვარსკვლავიან ღამის ხედვა,
 ვით ნალველფი ზეცის ქედვა,
 თითქო ცეცხლი ელვარების
 თვით ბუნებას გადაედვა.
 მაგრამ განა როგორც ბადეს,
 შეეძლო თვალთ სიწყვდიადეს
 რომ მგზავრისას დარებოდა
 ოცნებათა სიდიადეს?
 რას შეეძლო ან და სადა
 სასაცილოდ გაეხადა

ის ოცნება, მომავალს რომ
ხდიდა წარმტაც პოემადა.
ათასგვარი ლელვით გულში,
თვის ნაბადში, არა ქურქში,
მზად-საგმირო საქმისათვის
ჩავიდა ის პეტერბურგში.

იგი მიჰყვა ახალ გრძნობას,
მას გულწრფელად მიენდობა.
თავის თანამემამულეს
მიაშურა სტუდენტობას.
და აქ წყდება მისი ბედი,
გზას უნათებს სხვა იმედი —
შედის უნივერსიტეტში,
უყვარს უნივერსიტეტი.
მრავლით მრავალ სხვათ რჩევითა,
ის სამხედრო და საზღვაო
სამსახურში არ შევიდა.
სამხედრო გზა წაიშალა,
დიდი გეგმა-ჩაიშალა,
ნაცვლად სხვა და უფრო ვრცელი
წინ სწორი გზა გაიშალა.

იყო სწორედ იგი ხანა,
როცა მოსწყდა გზას ქვეყანა,
და დიდ საზოგადოებრივ

ძვრებით მედგრად გაექანა.
განახლება განიზრახა
და საყრდენი რა ვერ ნახა,
დიდთა იდეოლოგიათ
მხარე მხარეს დაუჯახა.

წააგო რა რუსმა ომი
(ბევრი იყო ამის მდომი)
ცულ პირობის ქვეშ მოექცა
გარეშე და ქვეშევრდომი.
გამოირკვა: რუსის ჯური,
შიგნით იყო მედიდური,
თორემ ისე ყოველი მხრით
სუსტი იყო, უკეთური.
უსუსურმა შინ და გარედ,
ვერ განრჩევეს მტერ-მოყვარეთ,
შუბლზე ხელი შემოიღო
და დაფიქრდა მეტად მწარედ.
ზრუნვა გამდიდრებისათვის,
ზრუნვა ფაბრიკებისათვის
წამოწყებათათვის ზრუნვა
ერთს ითხოვდა ღრმა შესატყვისს—
ისევ ძალებს, ოფლისმღვრელებს
თავისუფალ მუშა ხელებს,
ბატონობა ფეოდალის,
ხალხს უფრო სჯის და ახელებს.

მუდამ ყმობა, უკმეხობა
 აწ საცოდავ გლახს ეყოფა,
 უნდა განთავისუფლდეს და
 სხვას დაადგეს გზას გლახობა.
 ბოლო არ ჩნდა გზის ვეგების,
 ამ საკითხთა სიფრცეების.
 დიდი იყო გატაცება,
 ყველა მოწინავეების.
 არავის არ ჰქონდა მოცლა.
 აზრთა გაცვლა და გამოცვლა,
 აქ კამათი, იქ კამათი.
 აქ გამოსვლა, იქ გამოსვლა.
 არხეინად მომღერალი,
 მოღვაწეა თუ მწერალი,
 რეფორმებში ელის შვებას,
 ღვთისნიერი ლიბერალი.
 მაგრამ როგორც კლდე ფიქალი,
 სდგას, ეხვევა რა გრიგალი,
 რეფორმებზე ცოფმორევით
 მთლად შმაგდება რადიკალი,
 მას ცნობა აქვს უკეთესი
 საით უხვევს მეფის გეზი,
 ოცნება კი სხვაა მისი:
 გარდატეხა უდიდესი.
 იმ ოცნებით იალემა
 სულ სხვაგვარი ტრფიალება
 გარდატეხა ძირითადი,

მთელი გადატრიალება.
სხვა გზა უნდა გაეშალოს
ვით ქვაფენილს, ისე კალოს,
და წესწყობა არსებული
ძირ-ფესვიან შეიცვალოს.
მხარე უნდა გარდაექნათ
ახალ ძალად, ახალ ქვეყნად,
მხოლოდ ერთი უშლიდათ ხელს:
არ იცოდნენ, თუ რა ექნათ.
გაჟღენთილი ისტორიით
ეს საკითხი თავის ძირით
და ისმოდა და წყდებოდა
სახით სხვადასხვანირით.
ასე ცვლიდნენ დღეს დღეები
ევროპიდან ხიდვებით
მთელი სოციალისტური,
მოდიოდა იდეები.
მძლავრი ფანტასტიურ მდევზე
იდეები... იდეებს-კი
ჯერ არ ნახულ ენერგიით
აღრმავებდა ჩერნიშევსკი.
და რომანი „რა უნდა ექნათ“
მდგომარებამ ჩასთვალა ხსნად,
იგი არეს მოველინა
ახალ სიტყვად და ახალ ხსნად.

სტუდენტებში ჩადგა მთები
 სოციალურ პროექტების,
 ფენა ფილოსოფიური,
 განუხრელი მოსწრაფების —
 და როგორც გზა უკეთესი
 შემოვიდა კითხვად წესი
 სენ-სიმონის, ოუენის,
 ლუი ბლანის, ფურიესი.
 გაჩნდა აზრთა ხეტიალი
 სიბნელეში. ხვევა თვალის,
 ევროპაში აღარ იყო
 ქაქანება ფეოდალის.
 იქ სხვაგვარად სჭრიდა თვალი,
 იქ მეფობდა კაპიტალი
 და ბადებდა სიღარიბეს
 დაგროვება ნამეტანი.
 ნისლებია. ქარებია.
 გარდატეხებს რომ რგებია,
 კრიზისები კაპიტალის
 მუდმივ თანამგზავრებია,
 დრო უწყევდა თანაგრძნობას,
 უტოპისტთა დიდთა ბრძნობას,
 ტრიუმფს სოციალიზმისას,
 და მის აუცილებლობას.
 და მათ სურდათ დაჯერებით
 სიამტკბილად, მოფერებით,

ასე დაერწმუნებიათ,
 ყველა მილიონერები:
 სიამტკებოლად, შეთანხმებით
 ჩვენ შრომით და თქვენ თანხებით
 მხოლოდ შრომის საწყისებზე,
 შრომით, არა აჯანყებით —
 გადაკეთდეს, აიწვეს მზე,
 ამ ქარხნებზე და მიწებზე,
 ახალ გაერთიანებულ
 მხოლოდ შრომის საწყისებზე.

დიდი თმენის, ბევრი ძლების
 მრავალნაირ აზრთა ცვლების
 მიდიოდა ვითარება
 ასე, სამოციან წლების.
 შეიცვალა ბევრი მღერა
 და დაუწყეს შრომას მზერა,
 ვით ახალი ცხოვრებისა
 საძირკველს და დიად კერას
 და ორატორს, როგორც ძლიერს,
 უმართავედა ოვაციებს,
 როდესაც ის ახსენებდა,
 მუშათ ასოციაციებს.
 სწონიდა თვითმპყრობელობას
 და ჰკარგავდა მგრძობელობას,
 დასახავდო იდეალად
 თემურ მიწათმფლობელობას.

გაიძახდა გულმართალი:
 ყოფნა იქნას უღარდელი,
 გვექნეს ამხანაგობანი,
 ან კავშირი და არტელი,
 თუ გვეგმებზე და სიაზე
 ოცნებობდა რუსი ასე,
 ოცნებობდა ჩერნიშევსკიც
 გლენტა რევოლუციანზე.
 კიცხვა იყო და ჯავრობა
 ამავე დროს კი მთავრობა
 გლენტებს ათავისუფლებდა
 და როგორც ქონხს—უყავრობა,
 გლენტსაც დარჩა უმიწობა,
 სიბნელე და უვიცობა,
 გლენტს მთავარი არა აქვს—მიწა,
 როგორ შესძლოს უმისობა?
 რა ვაკეთოთ? ეხლა თითქო
 ნაბიჯიც წინ გადაიდგა
 რა ვაკეთოთ?—ეს საკითხი,
 აკაკის წინ ბევრჯერ იდგა,
 გრძნობდა: მრავალხანობისად,
 სამარცხვინოდ, მწყურალობისა,
 საქართველოს ჯერაც ეკრა
 დალი ფეოდალობისა.)
 რაკი ერთხელ იგრძნო სარმა,
 სულ წაიღო როგორც ქარმა,
 დამოკიდებულებამაც

მონურმა და საზიზღარმა
 სახე წინად მხნე და დინჯი
 ეროვნული სახის სინჯი.
 დამონებამ აწ გახადა
 მთლად მრუდი და სულმახინჯი;
 შორი დასავლეთიდან კი
 საამური ჟღერდა ჩანგი,
 ჰქუხდა ახალ ამბავებად
 როგორც ჰიმალაით განგი.
 გაისმოდა სიტყვა — აღსდგე!
 იწყებოდა ზღვიდან ზღვამდე
 ეროვნებათ მძლავრი ბრძოლა,
 დამმონებელთ წინააღმდეგ.
 იზრდებოდა, და ალი ის
 იყო შეძვრა მძლე ფალიის,
 ერთიანობისთვის ბრძოლა
 ავსტრიის და იტალიის.
 როგორც ვიგანტური წალდი
 მოწოდებით: წინ, გასაღდი,
 განწირვით და თავდადებით
 ტრიალებდა გარიბალდი.
 მისი ხალხის საომარი
 მაჯისცემა იყო ჩქარი,
 სიკვდილის ან გამარჯვების
 მის დროშაზე სჩანდა ბწკარი.
 გარიბალდი მხნე გულითა
 ხმლით იბრძოდა ქებულითა,

მთელ მსოფლიოს აოცებდა
დარტყმით ელვისებურიითა,
და თვითეულ მის გაწევას
უერთებდა აღტაცებას
ყველა მოწინავე კაცი,
როგორც მოწინავე მცნებას.
გარიბალდი! ყველა მასში
ხალხს ხედავდა, ერთს ათასში,
მასში ჭვრეტდენ გმირობის და
თავდადების სახეს კაცში.
მასში სჭვრეტდენ ხმიერებას,
კეთილშობილ ძლიერებას,
სამშობლოსთვის თავდადებულ
გმირის განსახიერებას.
მის ტიტანურ მამაცობას,
გულადობას, ვაჟკაცობას
მის სამხედრო მოსაზრებას,
მოხერხებას და დასწრებას,
იგონებდენ ბრძნულს და სადას
ამერიკის მთებშიც, სადაც
ის ახსოვდათ, მეომარი.
მაშინ, ადრე და წინედაც.
მისი სახე ვით არ სჩანდეს.
გარიბალდი ხომ მანამდეც
მკაცრი ბრაზილიისაგან
იფარავდა რიო-გრანდეს,
აღუღებდა ქეას და რკინას,

აღიდებდა ხმალთა ბრწყინვას,^{*}
 როს იცავდა ურაგვაის
 და ებრძოდა არგენტინას,
 კომუნისტურ მიზანთ მხარი
 მანიფესტი უეცარი—
 მთელი რევოლუციური
 ევროპისთვის იყო ზარი.
 მზე დიადი ყინულს ზრავდა,
 ბევრი მხარე ვულკანს ჰგავდა.
 გაზაფხულდა. და ჰუნგრეთიც
 ატოკდა და ამოძრავდა.
 კოშუტის ხმა იყო მჭევრი,
 მხურვალე და ნიჭიერი
 შეუკავებ აღტაცებით,
 რომ მიყავდა მისი ერი.
 ასეთი ხმის დრო კარგია.
 ხალხსაც სტოვებს ლეტარგია,
 შიშის კანკალს ეძლეოდა
 გამსბურგთ მძლავრი მონარქია,
 გარს სხვაგვარი ენთო სვეტი
 და სინათლეც სჩანდა მეტი,
 მოძრაობდა ირლანდია
 და იბრძოდა პოლონეთი.
 დამნახველი ასეთ ძვირსა
 მომსწრე ახალ ამბებისა
 მოუსვენრად სცემდა გული
 აღელვებულ ქართველისა.

რა ექნა და ან რა ეთქვა,
 რომ დაეცხრო გულის ფეთქვა,
 რა ზომები მოენახა,
 რა ნაბიჯი გადაედგა?
 — კმარა შიში, კმარა თრთოლა
 რომ გამხდარა ღმერთის ტოლა
 ბატონყმობა-თვითმპყრობლობის
 წინააღმდეგ გვმართებს ბრძოლა.
 ქართველ გლეხის გულის ზიანს
 რა ჰქმნის? ჰკითხეთ თვით მისიანს,
 რანაირი დამცირებით—
 ეპყრობიან ადამიანს.
 დამმონებელს აქ უკმეზი
 იმის გულზე უდგას ფეხი,
 ასეთ მდგომარეობაში
 იმყოფება ჩვენი გლეხი.
 დიდი მესამოცე წლების,
 ბობოქარი იდეების,
 ახალგაზრდა ფხიზელ გულში,
 მდიდარ გამოძახილს ხვდება.
 ყოველს, რასაც განიცდიდა
 და მღელვარე გულში ზრდიდა
 იყო რა დიდ დაძაბვაში,
 გამოსავალ გზას ძებნიდა,
 იყო ცხადი და ნათელი,
 რომ ახალი ჟრუანტელი,
 მისწრაფება-გაბედვანი,

და ღელვა იმ-ღღევანდელბ,
 რომლებითაც ცხოვრობს ისა,
 და რომელმაც შეითვისა
 უკეთესზე უკეთესი
 ხალხი მისი ეპოქისა.
 მისი ეკლით, მისი დით,
 ის ეპოქა, მსვლელი ტვიით,
 შეეძლო, რომ მას გაეხსნა
 რაით?—მხოლოდ პოეზიით.
 და დაეტყუა დროს გუგუნნი
 და გაისმა ქართ ზუზუნნი.
 იქ მგოსანი უნდა იყოს
 მონალარე და ტრიბუნნი.
 სიტყვა თქმული ტრიბუნიდან
 უნდა ფეთქდეს ყოველ მხრიდან,
 ვარსკვლავთა ცეცხლს ძირს რომ ჰყრიან
 ზეციური სიმაღლიდან,
 სასახლეებს სწვავენ, სწვავენ,
 ქოხებს სინათლითა რთავენ,
 ცეცხლოვანი ვარსკვლავების
 მსგავსად სიტყვებიცა სძრავენ.
 ის სიტყვები სხვა ვნებიან
 ელვარებად ეგზნებიან—
 ხან სცხრებიან, ხან საომარ
 შუბებს დაემსგავსებიან,
 რომ მიჰქრიან მეშვიდე ცად
 წმინდათ-წმინდათ ნგრევა-ღეწვად,

და ღვთისნიერ ფარისევლებს,
დახვდებიან უკეთესად.

და აკაკიც უახლესით —
გრძნობდა გრძნობით უმაღლესით,
რომ ის აღამიანთ გულთან
უნდა მისულიყო ლექსით.
ბატონყმობით ხელნახები,
გახსნილიყვენ არტახები,
უნდა განათებულიყვენ
საქართველოს ჩარდახები.
უნდა შეიცვალოს წყობა,
უნდა გაჰქრეს ბატონყმობა,
მკაცრად უნდა აილაგმოს
მოხელეთა თვითნებობა.
მიცემულნი მშვიდსა და ტკბილს
უზრუნველსა, საღათას ძილს,
უნდა გამორკვეულიყვენ
და შემბოდენ უნდა სიკვდილს;
და იმედთა დიდთა გრძნება.
ხვალინდელ დღის ვის ექნება,
თუ რომ დაჩლუგნგებულა
ეროვნული თვითშეგნება.
საქართველო უნდა მისწვდეს,
მიზნით უნდა გამოთხიზლდეს,
გაუწიოს ანგარიში
თავის მდგომარეობას, ბედს.
რა კი ხანა სდგას ომისა,

რა კი ფიქრმა რაობისა,
 ახალი გზით გაიტაცეს —
 გული ახალთაობისა.
 ვით ახალი გაზაფხული,
 უფრო მკვეთრად მოსახული,
 ამ ახალი გრძნობისათვის
 ყოფილიყო მონახული,
 სათანადო სახულები,
 ღირსეული დასრულება,
 ახალ გრძნობის შესაფერი
 ფორმა, გამოხატულება.
 უნდა მთელის აღმაფრენით
 დაჭერილი მახვილ სმენით
 ალაპარაკებულიყვენ
 ახალ სიტყვით, ახალ ენით.
 მოვლა უნდა ახლად, კარგად,
 რაც გაიხსნა და ივარგა,
 ძველ რუმბებში ახალ ღვინის
 დაყენება როდი ვარგა.
 და დაიწყო, აუწია,
 როცა კი ღრომ მოუწია,
 სულის რევოლუციასთან,
 ფორმის რევოლუცია.
 ახალი ღრო აგუგუნდა,
 ლექსი სიმძიმისგან უნდა
 გამოიხსნას, რაც არ ვარგა,
 მიეყაროს ქვა და გუნდა.

და შეექმნათ ახალმკვებრ
 ხმოვანება ბევრზე ბევრი,
 ეროვნული სულისათვის
 უფრო მსუბუქ-შესაფერი.
 არ ზოგავდა რაკი თავსა,
 ძველს აკაკიმ შეუთავსა
 უახლესი ამღერება,
 და ლექსი ლექსს დაამსგავსა.
 მისცა მეტი ძლიერება,
 მეტი გულის ხმიერება,
 ხალხურ ლექსის და სიმღერის
 სრული განსახიერება. —
 ფავის დაფიქრების გზათა,
 გიზგიზებად გამოხატა,
 ელეგიის მუსიკალურ
 სიმთა თანამღერებათა.
 ხმანი უნაპირონია,
 მაგრამ მისთვის მირონია
 აშფოთება სატირისა,
 ღვთაებრივი ირონია,
 თავისთავად, არა სხვაგან,
 ბგერა-ბგერა, საგან-საგან,
 ლექსი მისით მოფრინავდა
 იმის ლამაზ კალმისაგან.
 ვით ყოველთვის—შედარებას,
 ნახულობდა რიტმთ ჩქარებას,
 და სავსებით გადმოსცემდა

თვის სულიერ მდგომარებას.
მისი ლექსის მკვეთრი სხივი,
იყო მჩატე, მაგრამ მკერივი.
მისით ფორმა იქმნებოდა
ძალადაუტანებლად.
და იმის წინ, ვით ზმანების,
მთლად ახალი ხნოვანების,
თავისთავად იხსნებოდენ
კანონები ხმოვანების.
ვით მაისი გლედიჩით,
ის მოვიდა ნელი ბიჯით
რალაც არა ჩვეულებრივ,
რალაც უზარმაზარ ნიჭით!
შრომა იბრძვის და ჰქმნის თასმას,
ის კვარცხლბეკზე ელის ასმას:
უნდა დადგეს იმ კვარცხლბეკზე
და სახელი განეთქვას მას—
პოეზია განამდიდროს:
და უნდა სთქვა „ლექსი მკის დროს“.
საქართველოს ყოველ კუთხით
თვისვე ლექსმა რომ მოგისწროს,
ვით ნიმუში დასრულების,
რიტმის, გამოსახულების,
ის განხილვის საგანია
უცხოელი მსწავლელების.
და გაღელვებს როგორც ჩრდილო
მიმავალი ლილო-ლილო,

წმინდა, სუფთა და ხალხური,
 ამღერება გულუბრიყვილო.
 და გამზნევეს ყოველ ხმაზე
 და გადადის ქვიდან ქვაზე
 მქუხარე და ჩქარი რიტმი,
 მშფოთარე და მოკისკასე.
 და გარწმუნებს მარად მათი
 შინაარსის ღრმა სიმართლე,
 ყველგან სიამოვნებას გგვრის,
 მკათიობა და სინათლე.
 დაიბადა, საზღვრებს გაცდა,
 ჯანსაღ შეჯიბრების განცდა,
 ის იძლევა შთაგონებას,
 საზოგადოებრივ კაცთა —
 მუშაობის დროს და საგანს,
 მოწოდება შრომისაკენ!
 ჰოპუნა და ჰერი-ჰერი,
 გვიწვევს უცხოომლობისაკენ,
 მშრომელებმა მღერა იწყეს,
 და მედროვეთ კი გაჰკიცხეს.
 სიცხე—შკის დროს— მიაწერეს
 პოეტების ზოგად სიცხეს.
 კედელი სდგას, ჰერი ხუროს,
 სხვა რა ეკითხება ხუროს?
 პოეზია უნდა ჰქუხდეს,
 და უნდა ხალხს ემსახუროს.

რაკი საქმე ხანდებოდა
 ისიც ნაგვიანდებოდა,
 საქართველოს რეფორმებით
 მეტად აგვიანდებოდა.
 და აკაკის, რომ სწყუროდა
 სწრაფი განახლება დროთა,
 საქმის განხორციელება
 ქვეყნის სამომსახუროთა.
 შემამულეთ მთლიანობას,
 მათ ეჭვიან ხმიანობას,
 უხატავდა რეფორმებით
 საქმის სარგებლიანობას.
 კაცს რომ გვრიდა ზანზარებას,
 კვლავ იწვევდა შეზარებას,
 ირონია, რომლითაც სწერს
 იგი გლეხის აღსარებას.
 გაჰქრა ეჭვის ნატამალი,
 და ყველასი სჭვრეტდა თვალი,
 რომ ყმასა და ბატონს შორის
 უფსკრულია გარდუფალი.
 და შესძახის იგი მჩაგვრელს,
 გონს მოვიდეს, ვერ იმაგრებს,
 რომ გლეხების ამოგდებით,
 იგი თავისთავსაც ანგრევს.
 ჩანგით მკვეთრით, ჩანგით ფიცხით,
 მწარე ჩივილით და ზიზლით
 მოლაღავე მუშების ბედს

გამოხატავს მდიდრის კიცხვით.
 ენლა მისი სალამური
 აღარ არის სანანური,
 სამშობლოს მწუხარებით
 უბედური, და მომდური.
 სალამური იგი სხვაა,
 იგი მწუხარების ზღვაა,
 დასუსტებულ-წამებული
 ქვეყნის გამოგლოვებაა.
 მაგრამ როცა იგი გოდებს,
 მწუხარების ცრემლებს მოდებს
 კვლავ აგროვებს ენერჯიას,
 კვლავ ბრძოლისკენ მოუწოდებს.
 დაიბნევა, დაცურდება,
 ჰანგი გააბრეშუმდება,
 სადღა არის საქართველო?
 ჰანგი გააბრეშუმდება!
 სალამურიც გაჩუმდება..
 და სხვა ახალ გარიჟრაჟში,
 იხატება ხმა გიჟმაჟი,
 უსაზღვრო და უბოლოო
 ირონია ისმის ხმაში.
 იგი ხმაა მეწამული,
 საზიზღარი, მოწამლული,
 მასში მოსჩანს და ფურთხს იწვევს
 მისი თანამემამულე
 მონარქის წინ მუხლმოყრილი,

საცოდავი, ქედმოხრილი,
 ნაგებობა—უხერხემლო
 და საძირკველ გამოთხრილი;
 ის ხარხარით აცლის ნაფლეთს
 სასაცილო შარავანდედს,
 მაღალი წრის უსაგნობას,
 და ახალი დროის ჰამლეტს.
 და როდესაც მშობლის მძრახავს
 ფარისეველს სადმე ნახავს,
 სხვის ყურმოჭრილ მონად გამხდარს,
 განკიცხულის დაღით დაღავს.
 ის დასცინის ბნელ მექრთამეს,
 რომ ვერ არჩევს დღე და ღამეს,
 კანონს ამოფარებია
 როგორც გადულახველ რამეს.
 ყოველ ლექსში რასაც ფლობდა,
 ღელავდა და ბობოქრობდა,
 აპელაციისა მცოდნეთ
 ბევრი თავისთავსაც სცნობდა.
 რიგი მტრობდა, მაგრამ რიგი
 გულგრილობდა, მრავალი კი
 კვლავ ღელავდა. მაშ ვის უნდა
 აღეარებია იგი?
 პოეტია? არა მჯერა!
 მესტვირეა, იტანს წერა,
 თორემ ყველაფერზე განა
 შეიძლება ლექსის წერა?

პოეტს უნდა სწამდეს მუშკი,
ეკადრება რამე ქუჩკი?
სულ ახსოვდეს სიყვარული,
ბულბული და ვარდის ბუჩქი.
ტკბილთა ხმათა გემოვნების
გარდა რაა ხმა მგოსნების? —
ბობოქრობს და გაიძახის —
მომხრე წმინდა ხელოვნების.
ნიჰილის კი, ამაყობა...
იყო ყოვლის უარყოფა.
იძახდენ, რის მაქნისია
ყოველგვარი ლექსთა წყობა.
პოეზია კი არ არხევს,
უფრო ანგრევს, უფრო არყევს,
ჩვენს ნერვიულ სისტემას და
ოქროს დღეებს ნავარაყევს.
ამ ციებას და ცხელებას
საზოგადო განხელებას
გადაარჩენს ხალხს, მხოლოდ სხვა,
მზე: ბუნებისმეტყველებმა..
მომხუცები დრტვიწვენ: „რა კი
ეს აკაკი თუ ბაკაკი
არ ისვენებს, ნურც იქნება
მასზე ბევრი ლაპარაკი“.
ძალა მომხრე-მეგობართა
არ ჰყავდა, ან ცოტა ჰყავდა,
მაგრამ ხალხის ფართო მასებს

მისი ჩანგი შეუყვარდა.
 და გლახობის ხმა თავისად
 როს მიიღო. მხარეს მყისად
 ჩანგი მოეჩვენებოდა
 ახალ ხანის დასაწყისად,
 და ამნაირ დღეთა, როცა
 ქნარმა იგრძნო გარემოცვა,
 მიუმღერა ძველ სამეფოს
 მისი სულთაბრძოლის ლოცვა.
 ნაზი, ღირიული ჟღერით,
 მიესალმა ვარსკვლავს ერი,
 როს მშობლიურ ცად ამოსვლას,
 მოელოდა გულის ძგერით.
 აკაკი რა შორის გზითა
 სამშობლოში ჩამოვიდა
 მხარე ახმამალღებული
 დახვდა, ელვარებას ქმნიდა.
 კამათობდა მეტზე მეტი
 კომისია, კომიტეტი.
 ეძებდა ის თავდადებით
 მოენახა გზა ისეთი,
 რომ გლახობა მათ სალხენად
 გაენთავისუფლებინათ,
 ისე, თავისთავისათვის,
 რომ არ ეწყენინებინათ.
 კამათი რომ დაასრულეს

ძიაწყველეს, მიაკრულეს,
 გლეხი მაინც, საბოლოოდ
 ვერ მოშორდა მემამულეს:
 გადაუჭრელ ხარკად იდგა
 გლეხებისთვის შიშის კითხვა,
 ძნელი იყო სახსრის ნახვა,
 არ შეეძლოთ გამოსყიდვა,
 მეორე მხრით-სიარული
 იყო ჩუმი, მაგრამ მგლური,
 მორჩილებით მთავრობისკენ
 ჰქონდათ მიპყრობილი ყური,
 არ გათავდა ბატონ-ყმოზა.
 ღელვას განიცდიდა გრძნობა
 აქ პოეტის ბუნებისთვის,
 უცხო იყო გულგრილობა.
 ერთ მხრით რომ ესმოდა კვნესა,
 სხვაგან სჭვრეტდა სილაღესა,
 არასოდეს არ ფარავდა
 იმ საფეხურს უმაღლესსა,
 სადამდისაც არ დასათმი
 ითქვა—რაც არ იყო ნათქმი.
 სადამდისაც მიაღწია
 ზიზღმა მონურ სულისადმი.
 ყველას თავის სიტყვა უთხრა—
 არავის ის არ დაუფრთხა.
 დაიყენა წინ ის მხარე
 და სახეში შეაფურთხა.

და რა ნახეს მათთვის ურგი,
 შეაქცია ყველამ ზურგი.
 სტუდენტობას შეუკურთხეს,
 და დასწყევლეს პეტერბურგი.
 დიდი იყო ზე-გავლენა,
 რასაც სძრავდა ლექსის ენა,
 და დაიწყო პოეტისა
 ცილისწამება და დევნა,
 ამას კიდევ უფრო ჩქარა,
 მოჰყვა კიცხვა და მუქარა,
 მქონემ ძალაუფლებისამ
 თავის გზას არ გადუხარა.
 გაჰყურებდა ქალაქ-სოფლებს,
 თავს სთვლიდა ვით დანაობლებს—
 პოეტი ვერ ჰპოულობდა
 მათში ერთგულ თანამგრძნობლებს.
 ერთადერთი, მარტოდ-მარტო,
 ვიწრო ყოფნა, შარა ფართო—
 განკიცხული პოეტისთვის
 გზა შეიკრა სანავარდო.
 მუხების არ-მადლიერი
 უბინაო და მშიერი,
 დადიოდა, და არ იყო
 ქვეყნად კაცი ღვთისნიერი—
 შველა მიზნად დაესახა—
 წყარო არსებობისათვის

რამე მისთვის მოენახა.
მაინც, ხედავდენ რა მასში
ნიჭიერ კაცს, ერთს ათასში
დიდი გვარის შთამომავალს
შეურყევებს თავის ხაზში,
მიზნით—რომ შეუკრან გზანი
და ურჩიონ—სხვა მიზანი
არა ერთხელ შეაძლიეს
დიდი თანამდებობანი.
მაგრამ განა მას შეეძლო
შეხედულებათა შეცვლა,
უარეყო ყოველივე
რაც გულს ედებოდა ცეცხლად?
ვით მიზანი სიცოცხლისა,
მძლავრი იყო ის გიზგიზი,
სიყვარული სამშობლოს—
ეს ზნეობა იყო მისი.
იმის თავზე რაც ხდებოდა,
გრძნობდა იგი და ხვდებოდა,
მაინც არვის არ უთმობდა.
და არავის ნებდებოდა.
ქირში, უბედურებაში,
შიმშილში და სიშიშვლეში,—
ასე მიდიოდენ დღენი—
გაჭირვება-სიცივეში.

და ასეთმა ყოფნამ მისმამ
 გამძლეობამ, ვით თილისმამ,
 მისმა პირდაპირობამა,
 მიზნისკენაც პირდაპირ სვლამ.
 დააფიქრა ერთი ძველი
 იმერელი შორს მქვერტელი:
 დიდი მომავალი აქვსო,
 შორს წავაო წერეთელი.
 შეამჩნია, დაათვასა.
 მგოსნის ახალგაზრდობასაც
 აპატია ბევრი რამე
 და უფასო შესთავაზა,
 ბინა, ღვინო და სადილი,
 აუსრულდა რა წადილი.
 და სასტუმრო, რომელს ერქვა
 ვერსალი თუ პიკადილი,
 თვის სამოთხის გზად ჩასთვალა,
 მოიკრიბა მთელი ძალა,
 დლით და ღამით თავისუფალ
 მუშაობას დაეძალა,
 მშობლიური ეგრძნო მიწა
 იმან თავის თავს შეფიცა
 სიხარულით შეხედა რომ
 გაჩნდნენ თანამგრძნობლებიცა.)

მიდიოდენ დღენი, დრონი,
 მან დასწერა ფულეტონი.

იგი ნიკო ნიკოლაძეს
 მიაწერეს; მანაც ტონი
 იცნო და სთქვა: სადღეგრძელო
 საჭირო არ არის ვრცელი,
 აქ ავტორი — ან ღმერთია —
 ან აკაკი წერეთელი.
 ნიკოლაძემ — რა შეირხა —
 ვერაფერმა შეაფერხა,
 და აკაკის მუშაობა
 თვით თბილისში მოუხერხა.
 სხვა დრო იყო ის დროება:
 ნალარასა სცემს „დროება“ —
 მესამოცე წლებმა მისით
 დაარღვია მყუდროება. }
 ირგვლივ თავი მოეყარა
 ვისაც აერთებდა არა
 პირადი და კერძო საქმე —
 ქვეყნის წყლული და იარა.
 ვინაც მიატოვა ყველა
 სამსახური, კარიერა
 და თავისად მი: აა
 საზოგადო ბედისწერა.
 ვინც ახმარდა თავის ძალებს
 საზოგადო იდეალებს,
 და ყოველგვარ ძალადობას
 მედგრად უსწორებდა თვალს.
 მხნე გიორგი წერეთელი,

და მწერალთა ჯგუფი მთელი
მეომარი, და სერგეი
მესხი, პირდაპირა მსვლელი.
დიდი მოთმინების მქონე,
რომ არ იზოგავდა ლონეს,
და დღე და ღამ ფუსფუსებდა
მაჩაბელი თავმომწონე,
უწყინარი და სვიანი
თავმდაბალი, წყნარ-ხმიანი
მაგრამ მარად ქედ-უხრელი
სდგას დიმიტრი ყიფიანი.
გამბედავი, მკერდით მღევი
ნიკოლაძე; და ყაზბეგი —
ნებით გლახთ რომ დაურიგა
თვისი მიწა, ტყე და ნერგი.
ხალხის სამსახურის აზრით
აქ ილია ბუმბერაზი
„საქართველოს მოამბეს“-ს სცემს,
ლოზუნგებით სავსე გაზეთს.
დაირაზმენ მტკიცე რიგად,
მწყობრად, ხან აქ და ხან იქა,
კვლავ იმავე ძველ თაობასთან
მიდიოდა პოლემიკა.
ხმაურობდა ვით ზღვაური
იღუმალი მოგზაური
და ხელიდან ხელში ლექსი
დადიოდა უცნაური.

და მოხუცებს, ჭირს რომ გრძნობდენ,
 იმის გამო—თავს ესხმოდენ
 (როგორც ეკადრებოდათ,) რომ
 გულხელდაკრეფილი ბჭობდენ.
 მოხუცობა ჯერ კრთებოდა,
 მაგრამ ვალში არ რჩებოდა
 ძველებურად დასძახებდა
 სადაც მოუხერხდებოდა
 და თავის მხრით—ვით თანტასტებს
 ამტყუნებდა ახალგაზრდებს—
 რომ მათგეგარი ენით, რწმენით
 მომავალი ხიდს ვერ გასდებს.
 მაგრამ მძლავრი იყო ჯადო,
 ახალგაზრდა საზოგადო
 მოღვაწეთა გული სძგერდა,
 ძალღონეს არ ვიზოგავთო!
 მცირე საქმის მოსაწყობად,
 დიდი გამომგონებლობა—
 ენერჯია ინთქმებოდა—
 აზრი-აზრად, გრძნობა-გრძნობად,
 იმ ხანებში ჩასმა დაბმის,
 დაარსება მცირე სტამბის,
 შკოლის გახსნა, გავრცელება
 წერაკითხვის, ახალ ამბის.
 მძიმე იყო თქმა და ჩენა
 ვიდრე წარმოვიდგენთ ჩვენა,
 ძნელი—ვინემ ესლა ჩრდილო-

პოლიუსის აღმოჩენა.
 იყო ერთი სისხლის შრომა,
 იდიოტურ კერპთან კრთობა,
 აქ თვისივე უსახსრობა —
 იქ მთავრობის გულქევაობა,
 ყველაფერის სხვაგან ყიდვა,
 და შორიდან აქ მოზიდვა —
 და ბოლომდე უნდა ზიდოს
 ტვირთი ტვირთად ვინც თავს იღვა
 და გზები კი... იმ სამყაროს,
 გზები ღმერთმა დაიფაროს,
 უგზოდა და უკულმართად
 აწყდებოდენ ხრამს და ხაროს.
 თუ ამ ბრძოლას — გულდამჯერე —
 ასეთ გაჭირვებას, მერე,
 არ ჩთავებთქა კოლოსალურ
 მოთმინების სიძლიერე —
 სხვაგვარ — რა გზა და იმედით
 დარჩებოდა ხმაგამმეტებთ
 მათ თავიანთ მერე ქვეყნად
 როგორც მწერლებს და პოეტებს?
 მაგრამ ჩვენა — თუნდ ერთწამას,
 არ ვნანობდეთ უნდა ამას.
 ვიცით — ვალი ისტორიის -
 მოხდილი აქვს მოხუცს მამას.
 მოიკრიბა რა გონება
 უარყო რა დაყოვნება,

გამოფნიზლდა საქართველო
 და კვლავ იწყო აზროვნება.
 (სამოციან წლების ლომთა
 შორის მგოსნის ხმა ქველობდა
 ის საერთო გამხნეება—
 სიყვარულით სარგებლობდა.
 მესხთან შეიკრიბებოდენ,
 თათბირობდენ, მკაცრად ბჭობდენ,
 რედაქციას „დროებისას“
 გარს ფარებად შემორტყმოდენ.
 საქმის რიგზე მოწესებას,
 ბნელში ცეცხლის დაკვესებას,
 ცდილობდენ კვლავ, ხალხის ყოფნის
 უფრო გაუმჯობესებას.
 მხატვრულობას, როგორც ნუგეშს,
 ჰანგი უქეს—და გაუგეს,
 ოდეს ენამ მიაღწია
 ჯერარსმენილ სიმსუბუქეს
 ჰანგთ სისავსეს და სრულობას
 დიდბუნებას, დიდსულობას,
 ოდეს ენამ მიაღწია
 ჯერ არსმენილ მხატვრულობას.
 ადარებდენ ჯადოსნებას
 მისთა ლექსთა ფრთოვანებას,
 როცა ენამ მიაღწია
 ჯერ არ სმენილ ხმოვანებას.
 იყო ნაზი და ციური

მიმზიდველი, მაგიური,
 მაშინ, როცა ენა გახდა
 უბოლოოდ პლასტიური.
 და მიზანით, რომ ცენზურა,
 რამეგვარად მოეწურა
 მისწვდა ალეგორიებით
 გული გაიმამაცურა.)
 აზრით, როგორც გორას—გორა,
 ხმები დააშორიშორა,
 გაახშირა გამოცანა,
 სიმბოლო და მეტაფორა.
 და მტრებისა რიგი ფრთხილი
 შეცდომაში შეყვანილი
 ბკობდა: „ლექსი აკაკისა,
 ნაზიანო, ვით ყვავილი,
 შექმნილათ თვით ალერსად,
 მსგავსს ვერ იპოვითო ვერსად“.
 ლექსებს მოწინააღმდეგე
 სთვლიდა უმშვენიერესად.
 ასე სწევდა დღეს და სოფელს—
 მომღერალს და უარმყოფელს,
 აერთებდა თავის თავში
 ორთეოსს და მეფისტოფელს.
 აქ ერთ კაცში ორივე ერთად
 თავსდებოდა რამე ღმერთად,
 თავგანწირულ მეომარად
 გზათა მრავალთ შემაერთად:

თბილი, თანაც გამყინველი,
 ნაზი, თანაც დამცინველი,
 ხან გენია უზრუნველი,
 ხან დემონი გამწირველი.
 ხშირად ხმა არ იყო არსით
 ღამე—შავი შინაარსით,
 პოეტი კი მიდიოდა
 სახიფათო, საშიშარ გზით.
 მისთა თანამედროვეთა,
 როს იგონებ ბედს, მით მეტად,
 გაკვირვებას მიეცემი;
 რით გადარჩა?—მას პოეტად
 სთვლიდა ხალხის სიყვარული.
 შეიძლება ეს ფარული
 ინახავდა მას გენია?
 გადარჩენას მოხარული,
 იმით რომ ხმა მეშვეული
 ხალხის გულთან შეჩვეული,
 ჰანგით დაუნათესავდა
 ვით თავისი და რჩეული?
 მიქელაძე სამუდამო
 მტრად გაუხდა: რა უნდაო?
 ერთხელ ხანჯლით მივარდა მას
 ლექსის „ნადირობის“ გამო.
 აღშფოთება გარეშემო,
 ვერ-გამოსვლა კარმიდამოდ,
 თავისსივე კლასის შიშით

ლექსის „გამოცანა“-ს გამო;
და მშობელმა მამამ კარი
მიუხურა, „შერცხვა გვარი“
და შესწყვიტა თავის კლასთან
მან კავშირი ყოველგვარი.

უგზობის უცვლელობა,
ჩიხი, გამოუსვლელობა,
განუყრელი—როგორც ყოფნა—
გამყინველი—ვით მკვლელობა.
სიმართლით სცემს გული მისი.
სისუფთავემ, პოეტისამ,
გამოჟონა მწუხარებით—
მოკანკალე ხმა გაისმა.
რაზედა მღერს მისი ქნარი?
ასე მწარედ გულდამწვარი?
— თვის უგონო სიყვარულზე,
სამშობლოზე გადამკვდარი!
მისით ასე გულდათუთქვა,
დარდი, რამაც დრო განუთქვა,
ეს—პოეტის ცხოვრებისა
სასიცოცხლო იყო სუნთქვა,
გულმოკლული ყვედრის ის ბედს,
ელის გამოძახილს—იმედს,
სდუმს სამშოლო. დაღონება
ეუფლება კვლავ მგონის მკერდს.
დარდი კვლავ გულს ეომება,

კვლავ სიცივე იგრძნობება.
 და, აკაკი წერეთელი,
 თვის ქნარს დაემშვიდობება.
 მაგრამ შთაისახა სადღაც
 მტებარ ტკივილების ტალღა.
 ჰანგი ოქროს სიმებისა
 ისევ ისე გაიჩაღბა.
 გადმოღვარა ზვირთმა მისმა.
 ჰანგმა, სევდის გამოისმა,
 და მუქარა მრისხანების,
 ქნარში ისევ გამოისმა:
 რომ სძლეეს ძალა მგოსნობისა,
 ასრულება — ოცნებისა,
 სუნთქვა კეთილშობილების,
 სუნთქვა პატიოსნებისა.
 დღეს დღევანდელსა და ხვალეს,
 თავის სახე წაუშაღეს
 და გულწრფელი ყველაფერი
 ნაბოძვარზე გადასცვალეს.
 სადღა არის იგი, ვისგან
 ხალხი მწარე ტკივილისგან
 განიკურნვის მაცდუნებელს,
 შემოჩენილისა მტრისგან?
 თუ ვერასგზით ვერ მოშორდეს,
 დახედეს ისე, როგორც სჯობდეს,
 ანუ სიტყვით, ანუ ტყვიით,
 ანუ ხანჯლით გაუსწორდეს?

სხვას სანამდე უნდა სდიოს,
 შეურხეველს და მონიოს
 ჭკრეტს ზედაპირს, ვისი უნდა
 მან იმედი იქონიოს?
 სად არის იმ ძალთა კრება,
 იმ დროს როდის ეღირსება,
 თვით აღსდგეს და აღადგინოს
 ქვეყნის სახე და დიდება?
 მხარეს არვინ ერთგულობდა,
 გული მაინც ვერ გულობდა,
 მსოფლიოში ძალადობის
 სუსხი დღესასწაულობდა.
 ყოველი დღე რისხვას ბადებს,
 ვერვის უმხელ გულისნადებს,
 საფრანგეთის კომუნარნი
 შეეწირნენ ბარიკადებს.
 მხეცურ ჟინის დამწესები,
 დღედაღამე, ნაქეზები
 ხვრეტდენ გმირებს თავდადებულთ,
 ჭქუხდენ მიტრალიეზები.
 გაჰქრა რწმენა და იმედი,
 აღარ ჰქონდა ძალა მეტი,
 რუსეთისა მძლეველ ხიშტით,
 კვლავ დაჩუმდა პოლონეთი.
 ქვეყნის სუნთქვად და მნათობად
 გადაიქცა ჯალათობა,
 ყველგან დღესასწაულობდა

საზიზღარი ძალადობა.
 და მეფე კი, თვითმპყრობელი,
 მრისხანე და ულმობელი,
 მირონ-მინაცხები ღვთისგან
 „განმათავისუფლებელი“,
 სახელმწიფოს ძველებრ მართავს,
 არვის რამეს განუმარტავს,
 დასჯებზე და კატორღებზე
 დაყრდნობილი სწყყეტს სამართალს.
 კვლავ მრისხანე ტალღა დღისა
 შურისგება დიდი ხნისა,
 აღიძვრიან და მიდიან
 ზვირთნი რევოლუციისა.
 და მათ აჰყავთ, მაღლა აჰყავთ,
 მაღლა, ქვეყნის დასანახად,
 ცალკეულთა, გამბედავთა,
 გმირთა, შიშის გადამლახავთ
 თვალდახუჭვით, უნანებლად,
 თავზე ხელაღებით, ხელად,
 გაგიყებით, რომ გაღეშენენ
 მეფის ტახტთან საბრძოლველად.
 შურისგება თვალს აცეცებს,
 ყველგანაა და მტრებს ეძებს
 და იწყება ნადირობის,
 ხანა გვირგინოსან მხეცზე.
 და პასუხად სად წვდებოდა,
 აფთრდებოდა მწვაგდებოდა;

დაშინებით თვითმპყრობელი
 ხან აქ, ხან იქ აწყდებოდა.
 მის დარტყმით ქვეშ მოჰყვა, სიტყვა,
 არ იქნა და ველარ ითქვა.
 რეპრესიებს მოჰყვა პრესა,
 მან სახელი ვერ განითქვა,
 კვლავ მათრახის გამართლება,
 „დალუპვაა განათლება“
 ციხეები, კატორღები,
 დევნა და გასამართლება.
 საღ მომხდარა ან სწერია,
 დღე ყოველთვის იმფერია,
 იმპერია—აბა რისი
 იქნებოდა იმპერია—
 რომ უფლება რამ მიეცა,
 მთლიანად არ შეეკვეცა,
 იმის ძალაუფლების ქვეშ
 მყოფ ერების ბნელი ზეცა.
 იყო ბრძნულთა აზრთა ჩენა,
 ხალხს არ უნდა ჰქონდეს სმენა
 არც თავისი ჰქონდეს სახე,
 არც თავისი დედა-ენა.
 იმპერიის მოყმე ძლიერ
 ერთგულისა და ღვთისნიერ
 გუშაგისა, კავკასიის
 სამოსწავლო ოლქის მიერ
 ეროვნული სულის ხშობა,

დედაენის ყველგან გმობა,
 იყო მხოლოდ კულტურის კვლა,
 მისი საქმე და ხელობა.
 წყვილია, ცივა, ბნელა,
 საით უნდა იყოს შველა?
 წინათგრძნობამ პოეტისამ
 იგრძნო შორი ცისარტყელა.
 ის აღვიძებს აზრს სხვებისას
 ჩამქრალ კერის ანთებისას,
 წყურვილს ახალ ცხოვრებისას,
 წყურვილს ბედნიერებისას.
 კვლავ იქუხებს ძლიერ ხმაზე
 ჰანგი ხალხის უფლებაზე,
 ძმობასა და სიყვარულზე,
 მზეზე, თავისუფლებაზე.
 სჯერა, რომ არ დაყოვნდება,
 ერთის ხმაზე სხვა გროვდება.
 სჯერა: მშობლიური მიწის
 შვება ღებნა ახლოვდება.
 როს ამგვარად დღე ბნელია,
 როს წყვილია ქვესკნელია,
 ყოველივე წაილეკოს
 მეტად შესაძლებელია.
 ტალღას ტალღა ხვდეს ძლიერი,
 თვითმპყრობლობა უდიერი,
 დაემხოს და იმის ნაცვლად,
 ხალხი გახდეს ბედნიერი.

და მეფეზე თავდასხმები
 არა სწყდება, ისმის ხმები,
 აოცებდა ყველას ასე,
 გაბედული ყუმბარები.
 ველარ შველის მეფეს ძველი
 და ერთგული რაზმი მცველი,
 ყოველ მხრიდან, ყოველ გზაზე
 სდგას ნალმების ჩამწყობელი.
 ბოლოს გზა აქვს — ცეცხლის გიზგიზს,
 მეფე მსხვერპლი ხდება ბიძგის,
 იფეთქებს და ყოველივეს
 სწყვეტს ყუმბარა გრინევიცკის: ა
 და თუნდ წამით გაანათა
 უეცარი შუქით — მათი
 უდიდებულესობისა,
 მოკვლით ნისლი და წყვედიადი.
 და აკაკი, მთვრალი მწველი,
 გაზაფხულის სიძლიერით,
 თავის შეუდარებელი
 თარის ნაზის წიმთა ჟღერით
 მიესალმა ამ გაზაფხულს,
 სასოებას გულში ჩაფლულს,
 სანავარდო მისცა ფრთები
 ენას ტკბილსა და მოთაფლულს.
 შესძრეს ნამით ლეტარგია,
 მაგრამ ბევრს რას არგია?
 მოიშორეს ხომ მონარქი,

მაგრამ დარჩა მონარქია.
 ისევ იმნაირი ხმითა,
 იმგვარივე სადავითა,
 აწ უფლება მოკლულისა
 სხვა ცოცხალზე გადავიდა.
 ცხოვრება რბის გიზგიზებით,
 ყველგან გაჰყავთ რკინისგზები,
 ვაქრობით და მრეწველობით
 მწყერ-მიმინოს ცვლის ქისები.
 ბევრი ჰკიცხეს, ბევრი დაჰგმეს,
 ფული მაინც ვერ ალაგმეს,
 და სულყველამ მიაშურა,
 რამე საწარმოო საქმეს.
 გლახს შეეძლო წასვლა გარეთ,
 თავის ნიჩაბით და ბარით,
 ემუშავნა რკინისგზაზე
 იქ კაპეიკ-ნახევარით.
 ვაქრის, დროის ამ რაინდის,
 რომლის ცხოვრებას და სინდისს,
 მეტი არ-რა გააჩნია,
 გარდა ყიდვის და გაყიდვის.
 უფრო გულის ხმიერდება,
 ერთ ადგილას არ ჩერდება,
 იძენს უფრო მეტ შეძლებას,
 მხნევდება და ძლიერდება.
 მატყუარა—მხარეს არბევს,
 რით დააცხრობ ამ სიხარბეს!

ვერაფერით!—ვერცხლის წყალი
გარბის, მორბის; მორბის გარბის,
ვერაფერით! დაჰკრა ურო
და სულ გადაანადგურო
უნდა!—ეხლა პოეტს მეტი
ფიქრები სდევს უსადგურო.
აქ, „ახალი გზა“ ვრცელია,
იმა გზით სვლა სასჯელია,
პატიოსან კაცად ყოფნა
ხომ ძნელია და ძნელია.
ამ გზით მძიმეს სქვრეტ სამყაროს,
საეკლოს და საიაროს,
მაგრამ ჩვენმა პოეტმა გზა,
იგი უნდა გაიაროს.
„დაწყებული იქნას საქმე“
მიზნისაკენ, ხვალისაკენ,
„სისხლი დუღს“ და.. შეუპოვრად,
მაშ წინ, მომავალისაკენ.
დაიხლართა რკინისგზები,
შეაერთა შორი ზღვები;
მიაქვთ, მოაქვთ მატარებლებს
საქონელი ფას-უდები,
გაშლილ-გადანალაგები,
გაიზარდნენ ქალაქები,
გლეხობამაც მოიძია
საშოვარი ალაგები,
და მიაწყდა ეს არმია;

სად საწარმო-ნაწარმია.
 დღეისა სურს, არა სწამს რაც
 სამერმისო პლაცდარმია
 მიწის ბურღით გაპოხება,
 ქვანახშირის ამოღება,
 შავიქვის და ნავთის ძებნა,
 წარმოების წამოწყება,
 ფუსფუსი თვალწარმტაცია,
 მაგრამ იგი ფანტაზია
 კი არ არის — აქ ძალაში
 შედის ექსპლოატაცია.
 აკაკიც სხვის მაგალითად
 ინტერესით არა მშვიდათ
 მოგზაურობს ხან რკინისგზით,
 ხან ცხენით და ხან ქვეითად.
 იგი მხნეა და მოძრავი
 საქმე კი აქვს უამრავი:
 ბანკი, შკოლა და თეატრი,
 ქვა უბრალო და ქვა შავი,
 ქალთა კითხვა და ფოლკლორი,
 რაც სხვებისთვის არის შორი,
 მისთვის სამკედრო-სასიცოცხლო
 საკითხია — თანასწორი.
 „ლექციებით“ მიდის ქალაქს,
 ენას სწავლობს სოფლის ალაგს,
 ამბებს ყოფა-ცხოვრებისას,
 ჩვეულების და ზნის ძალას,

აკრებინებს მთელ თაობას
 ძვირფას ზეპირ-სიტყვაობას,
 გლენებში ის თვის კაცია
 ვინ დასწამებს მას სხვაობას?
 აკაკია — ხმის ხავერდით,
 სხვა ვინა სდგას იმის გვერდით?
 წერეთელი — ბევრი არის —
 აკაკი კი ეჭვთადერთი!
 იგი ხშირად ხედება მუშებს,
 ანუგეშებს დარდს უშუშებს,
 გრძნობით მიესალმებიან;
 ჩვენთან ის მტერს არ მოუშვებს.
 უყვართ მისი მსწრაფლ-ამნთები,
 მახვილსიტყვიანი — ფრთები,
 გულკეთილი ირონია,
 და სიცილი გადამდები.
 ლომურ ფაფარს, ვერ დაწყობილს
 და არწივისებურ პროფილს,
 გულკეთილსა და გამბედავს,
 ხშირად დამცინავად მკობილს,
 სკვრეტდენ ქალნი. მოსწონთ ვაჟი,
 ვერვინ შევა მის კრულვაში:
 მას, ვითარმედ იუპიტერს,
 შვენის წვერი და ულვაში.
 პატივსცემდა ქალში კდემას,
 არა მარტო ეროვნებას,
 ისევ ისე-აღამიანს,

ისევ ისე პიროვნებას.
სიმთაჟღერა სულ სხვაგვარად,
იწყობოდა ნიაღვარად,
სიყვარული იხსნებოდა,
ყოფნა-არსებობის კარად.
გაღრმავებულს, შენსა და მე-ს,
აქ შევწევა ჰკრებდა სიყრმეს
და გვამცნებდა სხვა გრძნობათა
და სხვა სიხარულთა სიღრმეს.
ქალთა გულით სიმებს ჰკრებდა,
და ყველა ხმებს აერთებდა,
აქ ქალის გულს უდიადესს,
და ქალს—დედას, აღმერთებდა.
კარგ ქალებზე ის მღეროდა,
მღერაც ასე შეფეროდა,
სულის მაღალ ზნეობას და
სისპეტაკეს შესცქეროდა.
სამშობლოსთვის თავდადებათ,
სიმღერა არ ათავდებდა,
თავგანწირულ ქალში იგი
გაზაფხულად აჰყვავდებდა.
და „ნათელა“-ს პეტაკ გულთან
მის ურყეველ სიყვარულთან,
მის ზნეობრივ სიწმინდესთან,
ხან ნათელთან, ხან ფარულთან,
ვერ მიბედავს თვით სატანა,
სიმკაცრეთა მათთა თანა,

უმტკიცესი საფუძველი
გმირობაა და გატანა.

სილამაზის და სიკეთის,
თამარის გულს, უხვად შედის,
წინსვლა, ჰუმანიურობა,
ქეშმარიტებათა ბედის.

ქალებს მოსწონთ. ის მეტია.

იგი ყველას იმედია,

იგი სახელგანთქმულია,

იგი დიდი პოეტია.

ლექსნი ჰგავან ნაზ ზეფირებს

და მას ყველა იზებირებს,

ის ხან გრიგალს ემსგავსება

და მიანგრევს ბურჯ-ჯებირებს,

ხან გზა ვარდით უნდა ჰფაროს,

თავისი გზა გაიაროს,

თანამემამულეები

დააწაფოს უკვდავ წყაროს.

იგი უნდა ჰგავდეს ფუტკარს,

წინ მედგარი შრომა უდგას,

და თორნიკე ერისთავის

ჩამოკვეთას ის შეუდგა.

ო, წარსულის ფერგადასულს,

არყოფნასა და დასასრულს,

სთქვით—რომელი გონიერი

კაცი არ მიმართავს წარსულს,

არ მოსძებნის მასში კიდევ,

მომავლის გზას და ხიდეს,
რათა აწმყოს ბორკილები,
დალეწოს და წინ წავიდეს?
დავრდომილი და სნეული,
ცხოვრება წინ წაწეული,
იქნას მხოლოდ ყველას მიერ,
თავისუფალ-გარკვეული.
ურთიერთი მოქმედებით,
ერთის ძალით, ერთის გზნებით,
კიდევ ყოველივესადმი —
განუწყვეტელ ყურადღებით,
რაც წარსულის-მიერ დარჩა,
ფარჩა არის თუ ფარაჯა,
მოიკრიბოს რაც კი ქვეყნად
გაიბნა და დაიხარჯა.
და პოემა თორნიკესი
მომავლის არის გეზი,
იგი არის მოწოდება,
ქადაგება უმწაფრესი,
ძაბილია პოეტისა,
ძმებისათვის, სხვებისათვის,
მთელი საქართველოს მკვიდრთა
გაერთიანებისათვის.
ის აღვიძებს გრძნობის ტალღებს,
ის აღვიძებს და იძახებს
ხალხის თავ-მოყვარეობას
ხალხის ძალა-სიამაყეს.

და რაც იყო მაშინ, გუშინ,
 წარბშეკრული და პირქუში,
 რაც კი მკაცრი და სასტიკი
 სუსხიანი ჩნდა მოლუშვით,
 ის ცხოვრება, რომ წინაპრებს,
 მოკლებულებს მყუდრო საფრებს,
 ყოველნაირ ზედმეტობას,
 რომ ამეტებს და აჭარბებს,
 პოეტი მხნედ და გულდასმით
 ასახავდა მას ხაზ-გასმით
 თავად-აზნაურობაზე—
 გადაკრული სიტყვით და ზმით.
 აზნაურსა ანუ თავადს
 ნებიერსა და ფუქსავატს,
 უჩვენებდა მაგალითებს
 მქერმეტყველურს თავისთავად.
 სამსახური—რა და სადმე—
 მშობლიური ქვეყნისადმი
 მაღლა დგასო, უფრო, ვინემ,
 სამსახური ზეცისადმი.
 როცა საქმე ითხოვს მაშინ
 მაგრად მოსწევს ცხენის ავშარს,
 იხდის თავის ანაფორას,
 და იმოსავს ჯაჭვს და ჯავშანს,
 ხმაღს აიღებს, სძრავს ქვა-ლოდებს,
 როს სამშობლო მოუწოდებს,
 იგი არ ჰგავს დღევანდელი,

ეკლესიის სიბოროტეს.
გლებიც არა ნაკლებია,
ომს არც ერთს არ დაჰკლებია,
ბევრი მტერი სამშობლოს,
უსრავს, ჩაუძაღლებია.
ეს სამშობლო, ეს მთაბარი,
ნამდვილია, არ-ზღაპარი,
მის დაცვაში ერთგულია
და რაინდთა თანაბარი.
კერპი—სხვაა უეჭველად,
როს ღამეა—როცა ბნელა,
მეფეც აღამიანია—
იმნაირი, როგორც ყველა;
არა მის ტახტს და წოდებას,
არამედ—კარგ მოწოდებას,
საქმეს უნდა ცეთ პატივი,
სამშობლოსთვის მოქმედებას.
და როდესაც მთლიან ღავად
ბიზანტიის დასაცავად
გამოვიდა საქართველო
და ეკვეთა მტერს ერთ თავად.
ეს ამბავი—როგორც მიჭრა,
რუსეთისთვის იყო იჯრა,
ვითომ ჩვენი დაცვის სახით
მხარეში რომ შემოიჭრა!

სასამართლოს, როს გვიჩვენებს,
მასში ხალხის ფართო ფენებს
აძლევეს ადგილს, ის არა ჰგავს,
წმინდა რუსულ განაჩენებს.
სად მოხელის სქვივის თვალი
თვითნებური სამართალი,
რომლის ხელში იყო ქართველ
გლეხის ბედი და ილბალი.
თორნიკე ეს ქებათ-ქება
იყო, არის და დარჩება,
როგორც ჰუმანიურობის,
სახელით სვლა-გამარჯვება,
მეგობრობა-ძმობა ტომის,
ქებათქება ძმური ნდომის,
ქება სამართლიანისა,
გმირულის და მძლავრი ომის.
აღსავსენი თვალ-ახლოებით
პოემები გვხიბლავს გზნობით,
ირჩევიან აზრთა სიღრმით
და სახეთა მხატვრობით.
გვხიბლავს იგი მდიდარ ენით,
თავისუფალ მიმოდენით,
სისადავით და პათოსით
გამოსახვა-წარმოდგენით.
ჩვენმა წყალმა, ჩვენმა მთებმა,
დიდებულმა მხარემ მთელმა,
გულმა საქართველოისამ,

დიადმა და შუქნათელმა,
 ჰპოვეს მასში კვლავ თავისი
 უსრულესი, უმთავრესი,
 გენიალურ ჰარმონიის
 გამოსახვა უმძლავრესი.
 ასე, მძლავრად მოგუგუნემ,
 ხან მტერმა, ხან მოერთგულემ,
 პოეტები ბევრი მოგვცა,
 მეცხრამეტე საუკუნემ.
 მაგრამ მსგავსა, ისეთ მგოსანს,
 ვინც დიდებით შეიმოსა,
 ვინც მთლიანად ასახავდა
 თავისთავს და თავის ღროსა,
 ვინც გაფრენა იყო ქნარის,
 რომელიც მზე იყო დარის,
 ვინმე—მსგავსი აკაკისა
 არ ყოფილა და არ არის.
 მას არა აქვს ყალბი თქმები,
 გულით წმინდით ნახსენები,
 მისი ქნარით მონარნარებს
 მხოლოდ ბუნებრივი ხმები.

გენიალური ჰარმონია
მეცხრამეტე საუკუნე
აკაკის
„ქნარის“

ჰანგი დასანანებელი,
 ბევრის კარგი მზმანებელი,
 მგოსანია, ცოცხალ გრძნობის,
 ძალა-დაუტანებელი.
 ზარმაცია, სხვა რა ერთი?

ზარმაცია, როგორც ღმერთი,
 მის საწყენად სულ ხმამალლა
 გაიძახდა ზოგიერთი.
 იგი მართლაც, როგორც სჩანდა,
 თვისთავს ძალას არ ატანდა,
 მაგრამ გამოხმაურებას,
 არასოდეს არ დანანდა.
 და ყოველთვის, რასაც გრძნობდა,
 მის გამოთქმას არ ხანობდა,
 წყაროს ზეშთავგონებისას,
 ის ყოველგან პოულობდა.
 ბევრი შთაბეჭდილებანი,
 დიდნი ქეშმარიტებანი,
 მოვლენათა უდიდესთა,
 მძლავრი ჩანგი და ებანი.
 დღიურ საკითხების წვდომა
 იდეები, ვნებათ ცდომა,
 დევ-გმირები წარსულისა,
 უპატიოსნესი შრომა.
 ათასგვარი მავნებელი,
 და მმნგრეველი, მშენებელი,
 მისი კალმის ჯადოსნურის
 იყო ამბეტყველებელი.
 სიმღერებმა თვის უახლეს,
 ხმით გონება აღამაღლეს,
 სევდა თავისუფლებაზე,
 განაღვიძეს, თან იახლეს.

ვის საგმირო საქმე ხვდება,
 და წყურვილი ეძალება,
 სამართლიან ომისათვის
 არ დაშუროს თავდადება.
 და მიდის დრო, ან და არა,
 ტრიალებს დრო, როგორც ჯარა.
 მთლად გათეთრდა ბუმბერაზი,
 მთლად შეიქმნა თმა-ქაღარა.
 დინჯი, გულდამშვიდებული,
 სულმთლად გადათეთრებული,
 გარნა გარეგნობა ჰქონდა,
 კიდევ უფრო დიდებული.
 თმა ბუქია თოვლიანი,
 ენა ბასრი და წყლიანი,
 გამოხედვა—კვლავ ცოცხალი,
 უბოლოოდ აზრიანი.
 ძარღვებში დულს ისევ სისხლი,
 ვერა ძალავს დროთა ვერცხლი,
 ახალგაზრდულ მხურვალეების
 და თავგამოდების ცეცხლი.
 საქართველო ამაყობს მით
 მის სახელით და დიდებით,
 მისი შარავანდედითა,
 საუკუნეთ მორიდებით.
 სად ქართული ისმის ხმობა,
 არ იქნება უმისობა,

მასზე ლიტერატორებსაც
 მასლაათი აქვთ და ბუკობა,
 გამოთქმა აქვთ ნისლის მხვევი,
 ბევრ რამეში ვერ ერკვევი,
 ბევრს ამბობენ, კარგს ამბობენ,
 მაგრამ ბინდბუნდია ბევრი,
 რად შეეცვალოთ დღე ბინდბუნდათ?
 მის ლალად და იაგუნდად.
 მხეებრ ნათელ პოეზიას
 კმარა, ნისლი აღარ უნდა!
 სალონებში ჰქმნიან წესებს,
 ჰკითხოლობენ მგოსნის ლექსებს,
 თეატრებში რეჟისსორი
 პოეტისას სდგამს პიესებს.
 ლალია თუ მწუხარეა,
 ყველას მასთან უხარია,
 ბერი—პატივცემელია,
 ახალგაზრდა—მღუღარეა,
 და ღიმილის სისპეტაკეს
 ვინ მოაცლის ბავშვის ბაგეს.
 როს იგონებს სასაცილოს,
 მის იგავებს და არაკებს.
 ყველა—ვინც კი მიიხედავს,
 მის დიდებულ სახეს ხედავს,
 მაზე რამე აუგის თქმას,
 თვით მტერიც კი ვეღარ ბედავს.
 მინდორია თუ ფარეხი,

სადაც კი დაუდგამს ფეხი,
 ჟამსა დასვენებისასა,
 ხალისდება ლექსით გლეხი.
 ასმა წელმა მიახსურა,
 როგორც ასმა წვეთმა სურა.
 მეცხრამეტე საუკუნე
 აი, კიდევ მიიწურა.
 ისტორიას ვინ გაუმხელს,
 ას წელს მძიმეს, თვალაუხელს,
 რაც ქართველი ერის ქედი —
 ითმენს სამარცხვინო უღელს.
 ვინ მიაფენს გვალვას ჩრდილოს?
 თავი თვისი ვინ გასწიროს,
 საქართველომ ეს უღელი,
 რომ კისრიდან მოიცილოს?
 აღარაა ხალხში ძალა,
 და ერთობა წაიშალა.
 ყველა ფიქრობს: ეროვნული
 ენერგია დაიცალა.
 კვლავ სევდისკენ მიაშურებს
 ფიქრი, იცვლის რა სადგურებს,
 რჩეულ ადამიანების,
 ბედს გრიგალი ანადგურებს!
 ხმა სჭექს უსწრაფესი ელვის:
 ქართლს წყევლიან! და ვინ სწყევლის?
 სიჩუმეში ხმა გაისმის
 ეგზარხოსის ფარისეველის.

ჟღერის გუმბათს ქვეშე,
 ძველი კამარების ბჭეში,
 საჯაროდ და დაცინვითა,
 გულშემზარავ სიჩუმეში,
 მოხელემ, ვინც იღვა წინა,
 მკაცრი წყევლა მოისმინა,
 ეს დიმიტრი ყიფიანის
 გულმა ველარ მოითმინა.
 და წერილი—რისხვა რამა —
 გაუგზავნა წმინდა მამას,
 მთავრობასაც ეს უნდოდა,
 ის უცდიდა სწორედ ამას.
 ყიფიანი—შიში მტრების,
 მათი მრავალ გაფითრების,
 ის მებრძოლი იყო ჩვენი
 საქართველოს განახლების.
 მტრებმა—თვისად რომ ვერ მოჰქნეს,
 სხვა, შორი გზა, მოიმოკლეს,
 ყიფიანი მოუღლეელი,
 გადასახლეს და მოჰკლეს.
 ტახტისა და ღთვის მშოსავი,
 საქმე ჩაიდინეს ავი,
 მიეპარნენ რა მძინარეს,
 ქვებით გაუჩეჩქვეს თავი.
 თან სერგეი მესხის ძალა,
 ამ ბრძოლებში მოიღალა,
 მოტყდა კაცი, ძველებურად,

ველარ იმარჯვებდა კალამს.
 და კოშმართა ხეობაში,
 უგონობის ტყვეობაში,
 სადღაც უცნობ ჰოსპიტალის
 მწარე ერთსახეობაში—
 წვით აღმოხდა სული ყაზბეგს!
 მის ულევსა და ათასფერს
 უხრწნელ განძთა სიდიადეს,
 ერი მარად დააფასებს.
 ცოცხალს, პატივისა მცემლის
 სახით ბედმა სცემა გრდემლი,
 მოჰკვდა — ბევრი დაიდგარა
 დეკორატიული ცრემლი-
 იმ თავითვე ასე სჯილა, —
 რაც ქვეყანა გაჩენილა,
 დაღად სამსახური ქვეყნის,
 ვისიც გულზე დაჩენილა.
 და აკაკიც მწარედ სწუხდა,
 გამოძახილებად ჰქუხდა
 მის სიმღერით — საქართველოს
 ცა — ფირუზი — მთაზურმუხტი.
 მაგრამ სულით დაცემის დრო
 აწ არ არის, უნდა მკიდრო
 შეერთებით და გათევით,
 მომავალი დაიმკვიდრო.
 და აკაკი ხედავს ნათელს,
 შორიდან, რომ აკიანთებს,

მრავალ საუკუნეიანი
 სული იბრძვის სიწყვედიადის,
 იგი ხედავს იმ რიჟრაჟებს,
 შორიდან რომ იკაშკაშებს,
 და ახალნი ძალნი ღღისა,
 მოაფრენენ ახალ რაშებს,
 და კამათი გონებრივი
 შეჯახება მკვრივზე-მკვრივი,
 არის მისი საწინდარი,
 რომ ახალი მოდის სხივი,
 მას ახალი მოდევს მცნება,
 ის სწორია. ის არ ცდება.
 ძველი ჰქრება და სხვაგვარი
 დროთა ჩნდება შემეცნება,
 მას დრო შეცვლის ძალადობად,
 ხალხისათვის და მნათობად
 აზრი რევოლუციისა,
 ხდება ერთადერთ მნათობად...
 გაჟირვება—შრომის ხაზი;
 მჭიდროვდება მუშათ კლასი,
 რა ვაკეთოთ?—აწ ამ საკითხს,
 საბოლოოდ სწყვეტდა მარქსი.
 მომავალი ბრძოლის გრძნობა,
 იმ თავითვე შეიცნობა,
 და მაგრდება ენერგია,
 და მტკიცდება ნებისყოფა.
 გრძნობს აკაკი ახალ ქროლვას,

ახალ ქროლით ძველის თრთოლვას.
გრძნობს, რომ ტახტი ირყეოდა,
ვერ გაუძლებს დროთ მოწოლას.
და არ ფარავს წინათგრძნობას,
არც იწყებს ის დიდ მორცხვობას,
ჩვეულ პირდაპირობითა
მიმართავს თვითმპყრობელობას.
საუკუნეთ მთელთა წყებას
ჰა, მეოცეც ემატება!
უუფლებო კლასისათვის
საუკუნის დაბადება,
იყო ტკივილებიანი,
იყო მძიმე, სნებიანი,
შიმშილიან-ომიანი,
უმუშევარ წლებიანი,
სისხლიანი დღის კვირიდან
როს სულმდაბლად დაიხვრიტა
რწმენა ჯალათ მეფისადმი
და მოთმენაც დაიწრიტა,
აფრიალდა, აბიბინდა,
აშრიალდა დროშა წმინდა,
ძველი პატრიარქალური
ის რუსეთი დაიბინდა,
დაბარბაცდა თავის ჯვრებით
და მოოქრულ გუმბათებით,
ხელით კვერთხი გაუვარდა
დაყრუებულს უცნობ ხმებით.

ცხარე იყო განთიადი
 აქ ახალი იშვა მნათი,
 დრო მოვიდა, და თბილისზე
 აიშართა ბარიკადი.
 რასაც ვნატრობდიო, ახლა,
 სიზმარიც კი ცხადი გახდა,
 განრისხებულ ჰაერშიაც,
 ხმა სულ სალამს გაიძახდა.
 ბარიკადი—დღეა ხმისა,
 შიგ ტრიალებს თვალი მზისა,
 და მხურვალე მოწოდება
 ისმის დიდი პოეტისა.
 სასახლეებს ცეცხლი ცისა,
 მშრომელი კი, თუ ეღირსა—
 გამოცოცხლდნენ და განათდნენ.
 ქოხნი საქართველოსა.
 ჰქუხდა ცხრაასხუთი წელი,
 რომ თვით ხალხი უძლეველი,
 მოახერხებს ბორკილთ აყრას,
 თავის საკუთარი ხელით.
 აქ ლელვაა, იქ გაფიცვა,
 ბევრმა სწრაფად გადაიცვა—
 ქარხნები სულ დაიხურა
 მემამულე გადაიწვა,
 კერძო საკუთრების ხევადა-
 შემდეგ თავის დასაცავად,
 რომელიც ვერ გაიმეტა

დასანგრევად, დასაწვავად
 მონარქიამ განაცხადა,
 რომ მხარს უჭერს მხარეს ცხადათ,
 მინიჭება ხალხისათვის
 უფლებათა სხვადასხვათა,
 და უფლებათ მათთა შინა
 სხვა ბრძანებაც მოახდინა:
 „ნუ იშურებთ ტყვია-წამალს“
 და ქვეყანაც წაახდინა.
 მერე მისწვდა ხმალთა ვადებს,
 სიცოცხლეს ჰკვეთს, სიკვდილს ბადებს,
 ბევრი მსხვერპლი შეეწირა,
 ცხრაას ხუთის ბარიკადებს,
 და დაეცა ბარიკადი,
 მოელვარე ჩაჰქრა მნათი,
 სისხლისა და ცრემლის ღველფში
 ჩაიფერფლა განთიადი.
 და გადარჩა ცხედართ შორის
 ძალა-უფლებები შმორის,
 გაიმარჯვა კაპიტალმა
 ხმა მოესმა ზარის სწორის;
 ხალხს გულკეთილს, ხალხს სხივოსანს,
 გულუბრყვილოს, პატიოსანს,
 ჯერ სულ კიდევ ახალგაზრდა
 რევოლუციისა მმოსავს,
 უბედობა თავს დაატყდა,
 მაგრამ მაინც ის არ გატყდა,

დამარცხებულთ და დამსხვრეულთ
 გულში ჩუმი რისხვა ატყდა.
 მან გაიგო თუ რა ხდება,
 რას მიექცეს ყურადღება,
 და ვით უნდა წაიყვანოს
 საქმე, როცა დრო დადგება.
 „შევცდით, დავიჩნიეთ დალი,
 ხელთ ავიღეთ იარაღი“!
 იძახოდა შემთანხმებულთ
 უცნაური ბაირაღი.
 „მე თქვეთან ვარ, თქვენთან სულა,
 ვინც ძველი გზა მოიძულა,
 რომ ვირწმუნო თქვენი ძალა
 მე ცხოვრებამ მაიძულა“.
 არ ცდებოდა აქ გენია
 პოეტისა, როს ჰფენია
 ხალხს ბურუსი რეაქციის,
 პოეტიც ხალხს შერჩენია.
 ელვარებდა ვით ხანჯალი
 სიმღერის და ლექსის ალი,
 „ინტერნაციონალი“ და
 „ძირს მთავრობა, ძირს მტარვალი“.
 განადგურდა მებრძოლთ ძალა,
 ბევრი რამე შეიცვალა,
 მაგრამ ხალხის გულში მაინც,
 ის წყურთილი არ დამცხრალა.
 ის ცხოვრობდა მგოსნის ჰანგში,

მისთა ხმათა ნაზ წიადში
 საოცნებოდ შენახული
 მტარვალთათვის უცნობ ბაღში.
 თვითმპყრობელს რომ გაეგებდა
 და სიმღერა აეკვეთა,
 მონახავდა მის ჰანგებს ხმა,
 ხალხის გულთა და ბაგეთა.
 ახდებოდა ძველი, ავი
 მითი, ოდეს ნაკვეთავი
 კუნძულ ლესბოსს მოიტანეს
 მგოსნის ორთეოსის თავი.
 განაგრძნობდა იგი ხმიანს,
 ჯადოსნურს და ოცნებიანს,
 მღერას, ათვინიერებდა
 მხეცებსა და ადამიანს.
 გაჰქრნენ წელნი, ჟამმან ინა,
 ფერად თმებად გადიფინა,
 ორმოცდაათ წლის გრიგალმა,
 გაიარა, გადიფრინა.
 და მგოსანმაც გაიარა,
 წელთ სიმძიმე და იარა,
 ხალხთან ერთად მრავალნაირ
 მწუხარებას ეზიარა.
 ის მისდევდა ნათელ მიზანს
 მთელი კაცობრიობისას,
 ამ მიზანს ის არ ჰკარგავდა
 მაშინაც კი, როს გრძნობისას,

სიავისა გამო ჟამთა,
სულშიაც, ვთქვათ, რომ დაღამდა;
სულს ეჭვები ეხვეოდნენ,
გულს სიმწარე დადაღავდა.
აი, დიდი სიხარული!
თავის სიტყვის გაბედული
სილამაზის ზეგავლენით
მან დაიპყრო ხალხის გული.
გახდა მისი სულიერი,
ბელადი მხნე და ძლიერი,
მის ოცნება--მისწრაფების
გამოვლენა სახიერი.
ამიტომაც, როგორც მითი
მისი შემოქმედებითი,
ორმოცდაათ წლის აღნიშვნა,
სიხარული იყო დიდი.
და ტრიუმფი დიდ აკაკის
პოეზიის, როგორც სარკის,
იყო დღესასწაულობა,
პოეტის და მოქალაქის.
აქ სომეხი და თათარი
ან რუსეთის ბინადარი,
უერთებდნენ ხმას ქართველებს
ყველა, ძმების შესადარი!
პირადი გზა მიატოვა
და ყოფილი მტრების ხროვა
იმ დღეს ხალხის დღესასწაულს

შეუერთდა, შეექსოვა.
 და მიდიან ჟამნი, დრონი,
 თითქო სულ დაჰკარგა გონი,
 დედამიწის უძრავ სახეს
 ცვლის ორთქლი და ელექტრონი-
 მათით განიდევნა ძმობა,
 და დაფუძნდა ბატონობა;
 ხალხის მრავალ მილიონის
 მტაცებელთა ხროვის ყმობა.
 მოხვეჭათა ველურ ხმაში,
 და ბაზრების დაპყრობაში,
 ერთს მეორე დაეჯახა,
 სამკვდრო-სასიცოცხლო ცდაში.
 აქ მსოფლიო ომის ზანზარს
 იმპერიალისტურ ხანძარს,
 დაბრმავებულ ხალხთა წყება,
 აყვა: ხან კრინს უმღერს, ხან ზარს.
 დროთა თოვლით თოვებულნი,
 სოფლად განმარტოებულნი,
 წინაპართა ძველთა სახლში
 ცხოვრობდა ის, დიდებული.
 სანთელი ხან ენთებოდა,
 და ხან ისევ ფითრდებოდა,
 ოდეს ისტორიულ ამბებს
 იგი ჩაუფიქრდებოდა.
 არ უნდოდა, არ უნდოდა,
 კაცთა მტარვალთ და უნდოთა,

დასარბევად ეს ქვეყანა,
 არასდროს არ ეკუთვნოდა;
 არ უნდოდა ეს სოფელი
 ცვალებადი, უნდობელი,
 ისე დაეტოვებინა
 ვერ გაეგო სანდომელი.)
 თუ სად მიდის ეს დროება
 მისთა ტალღათ წუთროება,
 დაეგო და ვერ გაეგო,
 მისი საიდუმლოება.
 სურდა დაენახა თვალით
 სადამდე და როგორ ძალით,
 მიიყვანდა მსოფლიოს ეს
 სისხლიანი ქარიშხალი.
 მეგობრობისა და ძმობის
 ხალხთა ძმობა-მთლიანობის,
 და ბრწყინვალე იდეები
 მათი მშვიდობიანობის,
 მას ესმოდა ძალა ხმების,
 რწმენა რევოლუციების,
 უნათებდა შთაგონება,
 მგოსნის უღრმეს მოხუცებას.
 მოვლენათა, აზრთა ალი,
 მათი ელვა-ნაპერწყალი,
 წინასწარმეტყველებდა რომ
 ეროვნებათ მომავალი
 იმის ძვირფას მხარეს ჰპოებს,

და საერთო სამშობლოს
რუსეთისა გამოხსნისთვის
შეიქმნება ზავი დროის.
ხალხთ პოემა სურდა ვრცელი
დაეწერა—გამკიცხველი,
მაგრამ ხელმა სიკვდილისამ
შეაყენა მგოსნის ხელი.

მაგრამ ისტორიის განა
წინ დასმული გამოცანა
რჩება შეუსრულებელი?
არა! მტაცებელთა ნანა
შეიცვალა მძლავრი ხმებით
და ექვსი წლის შემდეგ გზნებით
იძრა რევოლუციური
ცხოვრებით და ხალხის ნებით.
მდინარეობს ხმა და ფერი,
დღე დღესა სცვლის შენაფერი,
ყველაფერი მიისწრაფვის,
და იცვლება ყველაფერი.
აგერ, გადის ასი წელი,
რაც აკაკი წერეთელი
დაიბადა, ჩვენთვის ეს დღე
ძვირდასია, საყვარელი.
ჩვენთვის ეს დღე, იმას ნიშნავს,
რომ მგოსნის გზას შესანიშნავს,
ხალხნი ჩვენის სამშობლოს

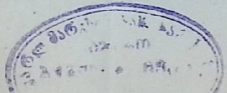
ვაიგონებს და აღნიშნავს.
 ვესალმებით მხარეს მისას,
 ვესალმებით პირველ ყოფლის
 ისტორიულ არსებობას
 დიდი ადამიანისას.
 მან შესძლო და არ დაეცა,
 თვის ძნელ გზაზე, მაშინ ზეცა
 იყო მკრთალი, ფეოდალურ
 სიბნელეში იყო დღეცა.
 გაიარა თვითმპყრობლობა,
 ფეოდალურ არსებობათ,
 შემდეგ ბურჟუაზიული
 რკალი წინააღმდეგობათ,
 მან გულწრფელად, ვაჟკაცურად,
 გააღვივა ბრძოლის ქურა.
 ძალებს რევოლუციისას
 მკვეთრი სიტყვით ემსახურა.
 ეს ძალები ფეთქდა მწველად
 მსოფლიოს ბრძოლის ველზე,
 შრომის, თანასწორობისა,
 და გატანის საფუძველზე.
 მოძმე ხალხისადმი—ძმური,
 უცხოთადმი—მეზობლური—
 უკვდავებით აღინიშნა,
 თავდადებით სამსახური.
 აზრი, მგზნები და მშრომელი,
 ენერჯია უცხოომელი,

სწრაფვა შეუსუსტებელი,
კეთილშობილი და წრფელი.
დაე, გაგვამხნევოს დიდმა
და ძლიერმა მაგალითმა
მარადისი ყოფილიყოს
მგონის ლექსი, მისი რითმა.
მეცნიერებისა, გონი,
ხმა, სიამედ მოსაგონი;
იგი ორთქლი, იგი სუნთქვა
და იგივე ელექტრონი
დღეს მონაა იმ მიზნების,
რასაც დღე ისახავს ძმების,
ჩვენს მხარეზე არის ძალა
ისტორიულ ვითარების.
დე, ისმოდეს ხმა ჩონგურის:
გენისა და კულტურის,
სადარაჯოს სდგას სტალინი,
და ჩვენ გამარჯვება გვწყურის!
დე, ჩონგური კვლავ ხმას სცემდეს;
და სამშობლოს გვახსენებდეს.
ხმა აკაკის სიმღერების
ისევ ისე გვამხნევებდეს.
ქარიშხლიან სამყაროს
აწ, ომებში ახალ დროის,
დე, ისინი იყვენ მცველნი
მშვენიერი სამშობლოს.
ძლიერია ეს მაისი—

კვლავ იტაცებს ცხენოსანს ის,
მთების უმშვენიერესი
და ბრწყინვალე რეზონანსი,
წყალვარდნილთა ხმა—იმედი,
ტყეთ შრიალი უფრო მეტი,
მშვენიერზე მშვენიერი
არის აკომპანიმენტი:
იმეერი, ამეერი,
მისი მთა და მისი სერი
იყოს მრავალ, უფრო მრავალ
კიდევ მრავალ-ჟამიერი!

1022

1940 წ.
მაისი

Г. Табидзе
„Акакий Церетели“
Из-во Федерации
19 Тбилиси 40

* *

რედაქტორი:
რ. გ ვ ე ტ ა ძ ე

* *

გადაეცა წარმოებას 29/V
1940 წ. ხელმოწ. დასაბეჭ-
დად 31/V 1940. ტირაჟი
4200 ანაწყობ. ზომა 5×7
ფორმათა რაოდენობა 9
შეკვეთის № 369 მთავლი-
ტის რწმუნებული № 2374

* *

გამ. „ფედერაცია“-ს სტამბა
თბილისი, პლენხანოვის 181

პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა

K 13.595/2